ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑ

ΤΟΥ

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΡΗΓΑ

ΠΑΝΑΓΗΣ ΣΤ. ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ
ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΜΟΥ
1927

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΡΙΩΝ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΩΝ

Συνεδρίασις τῆς 2 Ἰουλίου 1879.

Ἀναγινώσκονται ἐπιστολαὶ πρὸς τὸν σύλλογον, τῶν ἐν Ἀργοστολίῳ τῆς Κεφαλληνίας κ. κ. Ἰωσὴφ Μομφερράτου καὶ Γερασίμου Λυκιαρδοπούλου.

Ε. Ιωαννιδησ, — Κύριοι! Παρακολουθήσας μετὰ πολλοῦ τοῦ ἐνδιαφέροντος τὴν μέχρι τοῦδε πορείαν τοῦ ἡμετέρου Σωματείου, νομίζω ὅτι ἤθελον παραλείψει ἓν τῶν σπουδαιοτέρων μου καθηκόντων, ἐὰν δὲν ὑπέβαλον ὑπὸ τὴν ὑμετέραν ἐκτίμησιν καὶ μελέτην τὰς ἑπομένας βραχείας προτάσεις, ὧν ἡ πραγμάτωσις — ὡς πιστεύω, — οὐ μόνον τὸν Λαὸν θέλει φρονιματίσει, οὐ μόνον τὸ πολιτικὸν αὐτοῦ φρόνημα ἀνυψώσει, ἀλλὰ καὶ βαθείας ῥίψει τὰς ῥίζας, τὰς δημοκρατικάς, ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ Ἔθνους, ἀλλὰ καὶ τὸν ἡμέτερον Σύλλογον ἐνισχύσει, δημοκρατικώτερον, ὡς εἰπεῖν, καὶ κοινωφελέστερον αὐτὸν καθιστῶσα.

Νομίζων ὅτι πρώτιστον καθῆκον ἀληθῶς δημοκρατικοῦ Σωματείου, εἶναι ἡ *τοῖς πολλοῖς* ἔργῳ τε καὶ λόγῳ διάδοσις τῶν ἀρχῶν καὶ ἰδεῶν ὑφ' ὧν ἐμφορούμεθα, ἀπαραίτητον ἡγοῦμαι πρὸς τοῦτο τὴν *τῶν πολλῶν* διδασκαλίαν.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Ἵνα ἐπικρατήσωσι καὶ παρ' ἡμῖν — ὡς ἐν Ἀμερικῇ, ἐν Ἐλβετίᾳ καὶ ἐν Γαλλίᾳ αἱ δημοκρατικαὶ ἰδέαι, ἀποφέρωσι δὲ τοὺς καρποὺς ὧν ἐξακολουθοῦσιν ἀπολαύοντες οἱ εὐδαίμονες ἐκεῖνοι Λαοί, καὶ πρὸ πάντων οἱ τοῦ Γουλιέλμου Τέλλου συμπατριῶται, δέον αἱ δημοκρατικαὶ ἀρχαὶ καὶ ἰδέαι νὰ ῥιζοβολήσωσι καὶ βλαστήσωσι πρῶτον ἐν τῇ συνειδήσει *τῶν πολλῶν*, ἤτοι τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Τούτων ἕνεκα, ὑποβάλλω τὰς ἑπομένας δύο προτάσεις, ἐχούσας ἐν συνόψει ὡς ἑξῆς:

Α'. Διδασκαλία τοῦ Λαοῦ καὶ ἰδίως τῶν ἐργατικῶν τάξεων, διὰ τῆς συστάσεως καὶ διατηρήσεως *Σχολείων Ἐργατῶν*.

Β'. Δημοσίευσις Ἐφημερίδος πρὸς εὐρυτέραν διάδοσιν τῶν ἰδεῶν τοῦ «Ῥήγα», ἐφημερίδος ἢ περιοδικοῦ, συντασσομένων εἰς γλῶσσαν καταληπτὴν ἐν γένει μὲν τῷ Λαῷ, προσιτὴν δὲ *ἰδίᾳ* καὶ *πρὸ πάντων* τοῖς Ἐργάταις.

Ἐπιφυλασσόμενος ν' ἀναπτύξω βραδύτερον τὰς προτάσεις αὐτάς, ὑποδεικνύων συνάμα καὶ τὰ μέσα τῆς ἐκτελέσεώς των, παρακαλῶ, ἵνα ὁρισθῇ πρὸς τοῦτο ἰδιαιτέρα συνεδριάσεως ἡμέρα πρὸς συζήτησιν αὐτῶν, καὶ τοῦτο διότι ἡ σήμερον πρόκειται νὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ ἐπὶ τοῦ λεγομένου ἐξωτερικοῦ ζητήματος.

Ἀποφασίζεται νὰ συζητηθῶσιν αἱ προτάσεις αὗται εἰς εἰδικὴν συνεδρίασιν. Εἶτα ὁ πρόεδρος ἀγγέλει πρὸς τὸν σύλλογον, ὅτι ἐκάλεσεν αὐτὸν ὅπως ἐκφέρῃ τὴν γνώμην του ἐπὶ τοῦ ἑξῆς θέματος: «*Ὁποίαν ὁδὸν ὀφείλει ν' ἀκολουθήσῃ ἡ Ἑλλὰς ἐὰν ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει συνδιάσκεψις ἀποφασίσῃ παραχωρήσεις τῇ Ἑλλάδι οὐχὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ΙΓ' πρωτοκόλλου, δηλαδὴ ἐὰν ἀποφασίσῃ νὰ περιτάμῃ τὰς ἐν Ἠπείρῳ παραχωρήσεις μὴ δίδουσα οὐδὲν ἄλλο ἐδαφικὸν ἀντάλλαγμα ἢ καὶ δίδουσα.*»

Ἀνδρεας Ῥηγοπουλος. — Τὸ κατ' ἐμέ, φρονῶ, κ. πρόεδρε, ὅτι δύο ὄψεις παρουσιάζει ἡμῖν τὸ ὑπὸ συζήτησιν θέμα. Ἡ μία εἶναι ἐν ᾗ περιπτώσει ἡ Ἑλλὰς ἔλθει εἰς ἀμέσους μὲ τὴν Τουρκίαν διαπραγματεύσεις καὶ ἡ ἄλλη ἐν

ᾗ περιπτώσει αἱ Δυνάμεις ἀποφασίσωσι μόναι αὐταὶ νὰ λύσωσι τὸ ζήτημα. Ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει φρονῶ, ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἀφοῦ πλέον ἔτυχε νὰ ἔχῃ ὑπὲρ αὐτῆς μίαν ἀπόφασιν τῶν Δυνάμεων, ὁποία ἐννοεῖτε εἶνε τὸ ΙΓ' πρωτόκολλον, πρέπει νὰ ἐπιμείνῃ εἰς ἀκριβῆ αὐτῆς ἐκπλήρωσιν ἀπὸ μέρους τῆς Τουρκίας, ἀρνουμένη πάντοτε οἱανδήποτε διαπραγμάτευσιν ἀναιροῦσαν τὸ πρωτόκολλον αὐτό. Ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει νομίζω, ὅτι ἀφοῦ πλέον ἅπαξ ἡ Ἑλλὰς ἔθετο ἑαυτὴν ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τῶν Δυνάμεων ὀφείλει πλέον ν' ἀποδεχθῇ τὴν ἀπόφασιν αὐτῶν οἱαδήποτε καὶ ἂν ἦναι αὐτή. Σημειωτέον ὅμως ὅτι κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιστάσεις πρέπει νὰ ἐπιφυλαχθῇ τὰ δικαιώματα αὐτῆς καὶ νὰ μὴ δεσμευθῇ δι' ὅρων ὡς πρὸς τὰς ἐν τῷ μέλλοντι ἐνεργείας αὐτῆς. Διότι μόνον εἰς τὸ μέλλον δυστυχῶς δυνάμεθα νὰ ἐλπίσωμεν, ὅτι ἡ πτωχή μας πατρὶς θὰ δυνηθῇ νὰ ὑποστηρίξῃ τὰ δικαιώματά της δι' αἱμάτων νωπῶν, ἀφοῦ σήμερον κατήντησε νὰ τείνῃ ἐπαίτιδα τὴν χεῖρα διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ὀλίγων τέκνων της.

Παναγιωτης Πανας. — Εἴμεθα δυστυχῶς ὁ μόνος πολιτικὸς Σύλλογος ἐν Ἀθήναις. Τοῦτο βεβαίως δὲν συνιστᾷ μεγάλως τὴν πρωτεύουσαν Κράτους ἀριθμοῦντος τριάκοντα πέντε ἐτῶν συνταγματικὸν βίον, ὡς ἀποδεικνῦον — τὸ κατ' ἐμὲ — ὅτι, μεθ' ὅλην ἡμῶν τὴν οἴησιν, ἥκιστα φροντίζομεν περὶ τῆς ἀπὸ κοινοῦ ἐργασίας πρὸς βελτίωσιν τῶν κακῶς κειμένων καὶ καθιέρωσιν ὑγειοῦς πολιτικῆς. Ἡ τοιαύτη ἔλλειψις εἶναι βεβαίως λίαν σπουδαία καὶ εἶναι τὸ κύριον αἴτιον τῆς ἐπικρατούσης πολιτικῆς παραλυσίας.

Εἴμεθα ὁ μόνος πολιτικὸς Σύλλογος ἐν Ἀθήναις, ἀλλ' ἀκριβῶς τοῦτο ἐπιβάλλει ἡμῖν μεγαλήτερα καθήκοντα. Ἂν ὑπῆρχον καὶ ἄλλοι σύλλογοι, θὰ συνεμερίζοντο μεθ' ἡμῶν τὴν εὐθύνην τῆς διαφωτίσεως τῆς κοινῆς γνώμης, ἐπὶ τῶν ἑκάστοτε ἀναφυομένων ζητημάτων. Μὴ ὑπαρχόντων ὅμως, ἅπασα ἡ εὐθύνη ἐπιβαρύνει ἡμᾶς, καὶ τὴν εὐθύνην ταύτην δὲν πρέπει νὰ παραγνωρίσωμεν, ἀλλὰ καὶ δὲν πρέπει νὰ φοβώμεθα, προκειμένου περὶ ἐκπληρώσεως τοῦ εἰς ἡμᾶς ἐπιβαλλομένου καθήκοντος.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Καὶ εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος τούτου προσκαλεῖ σήμερον ἡμᾶς τὸ προεδρεῖον, προτεῖνον ἡμῖν νὰ συσκεφθῶμεν περὶ τῆς πορείας, ἣν δέον νὰ τηρήσῃ ἡ Ἑλλὰς ἀπέναντι τοῦ ἐκ τῆς βερολινείου συνθήκης προκύψαντος ζητήματος τῆς διακανονίσεως τῶν ὁρίων.

Βεβαίως, ἂν σήμερον ἀναγκαζώμεθα νὰ συζητῶμεν περὶ ζητήματος τόσῳ ταπεινοῦ καὶ μικροῦ, δὲν πταίομεν ἡμεῖς. Πταίουσιν ἐκεῖνοι, οἵτινες τοὺς πόθους καὶ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἑλληνισμοῦ, διὰ τῆς ἐγκληματικῆς διαγωγῆς των κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐν Ἀνατολῇ κρίσεως, περιώρισαν εἰς τὴν προσάρτησιν ταινίας τινος ἐδάφους, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧσσον μεγάλης.

Ἡμεῖς, καὶ ὡς ἄτομα καὶ ὡς Σύλλογος, ἐπράξαμεν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς κρίσεως πᾶν τὸ ἐφ' ἡμῖν, ὅπως ἐξεγείρωμεν τὸν ἑλληνισμὸν πρὸς ἔνοπλον διεκδίκησιν τῶν δικαιωμάτων του, δυστυχῶς ὅμως δὲν εἰσηκούσθημεν. Ἡ φωνὴ ἡμῶν ἔμεινε φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ. Τίς κατέστησεν ΕΡΗΜΟΝ τὴν Ἑλλάδα; Ποῖον τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως, τὸ ἑστὼς ἐν τόπῳ ἁγίῳ; Δὲν ἔχετε ἀνάγκην νὰ μάθητε τοῦτο παρ' ἐμοῦ. Τὸ γινώσκετε κάλλιστα, τὸ ὑποδεικνύει ἡ συνείδησις τοῦ ἔθνους, ἥτις ὅμως εἰς τοῦτο καὶ μόνον δυστυχῶς περιορίζεται....

Ἀλλά, οἷός δήποτε καὶ ἂν πταίῃ, οἷος δήποτε καὶ ἂν ἦναι ἡ κυρία αἰτία, ἡ μαράνασα τὰς ἐθνικὰς δυνάμεις, ἡ ἐξαντλήσασα τὴν ἐθνικὴν ζωτικότητα· οἷος δήποτε καὶ ἂν ἦναι ὁ μεταμορφώσας τὸ ἔθνος ἀπὸ ἥρωος εἰς ἐπαίτην, ἐπαναλαβὼν ἐν πλήρει ΙΘ' αἰῶνι τὸ τερατούργημα τῆς Κίρκης, τὸ ζήτημα τῆς διαρυθμίσεως τῶν ὁρίων ἐτέθη ἤδη εἰς τὴν ἡμερησίαν εὐρωπαϊκὴν διάταξιν, ὡς ὁ ὕψιστος τῶν πόθων τοῦ ἑλληνισμοῦ, καὶ ἐκ τῆς καλῆς ἢ κακῆς λύσεως αὐτοῦ ἐξαρτᾶται, οὐ μόνον τὸ μέλλον ἐπαρχιῶν καθαρῶς ἑλληνικῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ τιμὴ τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος....

Δὲν θὰ συζητήσω ἐνταῦθα, ἂν καλῶς ἢ κακῶς ἔπραξεν ἡ Ἑλλάς, ἀποταθεῖσα εἰς τὸ ἐν Βερολίνῳ συνέδριον καὶ ἀναθέτασα εἰς τὴν διπλωματίαν τὴν τύχην τῶν ὑπὸ τὴν Τουρκίαν ἑλληνικῶν ἐπαρχιῶν, ἐνῷ ἠδύνατο ἐντίμως διὰ τῶν ὅπλων νὰ ἐξασφαλίσῃ αὐτήν. Τὸ ζήτημα τοῦτο θὰ μὲ ἔφερε λίαν μακράν, — ἄλλως τε, δὲν πρόκειται καὶ περὶ τούτου σήμερον. Θὰ ἔλθῃ ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν καὶ τὸ ζήτημα τοῦτο θὰ συζητηθῇ, καὶ θὰ καταδειχθῇ εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν ποῖος εἶναι ὁ κυρίως αἴτιος τῆς τοιαύτης αὐτόχρημα προδοτικῆς διαγωγῆς, καὶ παρὰ τίνος πρέπει νὰ ζητήσῃ λόγον...

Δὲν θὰ συζητήσω, ἐπαναλέγω, σήμερον τὸ ζήτημα τοῦτο, διότι ἡ τοιαύτη συζήτησις νῦν δὲν δύναται νὰ μεταβάλῃ τὰ γεγονότα....

Ἡ Ἑλλὰς ἀπετάθη εἰς τὴν διπλωματίαν, ζητήσασα παρ' αὐτῆς τὴν διαρρύθμισιν τῶν ὁρίων της!!!... ἡ δὲ διπλωματία ἐξήνεγκε μίαν ἐπὶ τῆς αἰτήσεως ταύτης ἀπόφασιν, καὶ ἡ ἀπόφασις αὕτη ἀποτελεῖ μέρος διεθνοῦς συνθήκης.

Ἡ Ἑλλάς, ἀποταθεῖσα εἰς τὴν διπλωματίαν, ἀνέλαβε δυστυχῶς ἀπέναντι αὐτῆς τὴν ὑποχρέωσιν νὰ σεβασθῇ τὴν ἐτυμηγορίαν της, οἱαδήποτε καὶ ἂν ἤθελεν εἶσθαι αὕτη, — καὶ ἀνεγνώρισεν, οὕτως εἰπεῖν, εἰς αὐτὴν τὸ δικαίωμα ν' ἀπαιτήσῃ ἐν οὐχ δήποτε περιπτώσει σεβασμὸν πρὸς τὴν ἀπόφασίν της ταύτην. Ἐκτελουμένων κατὰ γράμμα τῶν ἐν τῇ βερολινείῳ συνθήκῃ ἀναγραφέντων, ἡ Ἑλλὰς δὲν δύναται νὰ μὴ ἀναγνωρίσῃ αὐτά, διότι αὕτη τὰ προεκάλεσε, ἀναλαβοῦσα οὕτω ὑποχρέωσιν, ἣν δὲν εἶναι εἰς θέσιν σήμερον νὰ μὴ λάβῃ ὑπ' ὄψιν. Ἔχει λοιπόν, ὡς Κράτος, καθῆκον νὰ σεβασθῇ τὴν ἀπόφασιν ἐκείνην, ἄχρις οὗ νεώτερα γεγονότα ἐπέλθωσι νὰ ἀπαλλάξωσι αὐτὴν τῆς ὑποχρεώσεως ταύτης.

Ἀλλ' ἂν αἱ περιστάσεις ἐπιβάλλωσιν εἰς αὐτὴν τὸ καθῆκον τοῦτο, ἔχει ὅμως καὶ τὸ δικαίωμα ν' ἀπαιτήσῃ παρὰ τῆς διπλωματίας τὴν πλήρη καὶ ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τῆς ἐξενεχθείσης ἀποφάσεως, διακηρύττουσα ἐκ τῶν προτέρων ὅτι πᾶσαν πρὸς βλάβην τοῦ ἑλληνισμοῦ τροποποίησιν τῆς ἀποφάσεως ταύτης, θεωρεῖ ὡς ἀπαλλάττουσαν αὐτὴν πάσης ὑποχρεώσεως καὶ ἀποδίδουσαν αὐτῇ τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἐνεργείας.

Ὁ λαός, τοὐλάχιστον ἐγὼ φρονῶ, ὅτι δύναται νὰ ἐπα-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

νορθώση τὸ λάθος, ὅπερ ἔπραξε, καὶ ν' ἀνακτήσηται τὴν τιμήν της, ἣν τόσῳ ἀσυνέτως ἐξέθετο. Ἀποδεχομένη σήμερον ἡ Ἑλλὰς τὴν ὑπὸ τῆς Πύλης προτεινομένην τροποποίησιν τῆς συνθήκης, καταπίπτει ἔτι μᾶλλον ἠθικῶς καὶ ἀποθαρρύνει τὸν εἰς αὐτὴν ἀτενίζοντα ἑλληνισμόν, ἀποβάλλουσα τὸ γόητρον, δι' οὗ τὴν περιέβαλον μακροχρόνιοι κατὰ τῆς τυραννίας ἀγῶνες καὶ ὑπερανθρώπινα κατορθώματα.

Καὶ τοῦτο μὲν εἶναι ἡ γενικὴ ἔποψις τοῦ ζητήματος· ὑπάρχει ὅμως καὶ ἄλλη, ἀφορῶσα ἰδίως εἰς τὰ Ἰωάννινα καὶ τὴν περὶ αὐτὰ χώραν, — ἔποψις, ἣν ἡ Ἑλλὰς δὲν δύναται νὰ παρίδῃ· ἔποψις ἀπορρέουσα ἐξ αὐτοῦ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἡ Πύλη ἔθετο τὸ περὶ τῆς χώρας ἐκείνης ζήτημα.

Καὶ τῷ ὄντι, τί λέγει ἡ Πύλη ; Πῶς δικαιολογεῖ τὴν ἄρνησίν της ; «Δὲν δύναμαι, λέγει, νὰ παραχωρήσω τὴν ἠπειρωτικὴν ἐκείνην χώραν εἰς τὴν Ἑλλάδα, διότι ἡ χώρα ἐκείνη εἶναι ἀλβανική.»

Οὕτω τεθέντος τοῦ ζητήματος, ἡ Ἑλλὰς ὑποχωροῦσα δὲν ἀναγνωρίζει ὡς ἀληθῆ καὶ πραγματικὴν τὴν ἀξίωσιν ταύτην τῆς Πύλης, καὶ δὲν ὑπογράφει τὴν ἐξαλβάνισιν τῆς ἑλληνικῆς ἐκείνης χώρας καὶ τὴν αἰωνίαν καταδίκην τοῦ ἐν αὐτῇ ἑλληνικοῦ στοιχείου ;....

Ἰδοὺ οἱ λόγοι, δι' οὓς νομίζω ὅτι ἡ ἀποδοχὴ οἵας δήποτε πρὸς βλάβην τοῦ ἑλληνισμοῦ τροποποιήσεως τῆς βερολινείου συνθήκης εἶναι ἔγκλημα ἐσχάτης κατὰ τοῦ ἔθνους προδοσίας.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς φημιζομένης τροποποιήσεως τῆς συνθήκης.

Ἐπιτρέψατέ μοι νῦν νὰ θίξω τὸ ἕτερον μέρος τοῦ ζητήματος, τὸ ἀφορῶν εἰς τὰς ὑποχρεώσεις, ἃς ἀπέναντι τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Εὐρώπης αὐτῆς θὰ ἀνελάμβανεν ἡ Ἑλλάς, καθ' ἣν περίστασιν ἐξετελεῖτο τὸ 24ον ἄρθρον τῆς βερολινείου συνθήκης.

Ἡ Τουρκία ἀφ' ἑνὸς καὶ ἡ ὑποστηρίζουσα αὐτὴν διπλωματία ἀφ' ἑτέρου, δὲν θὰ στέρξωσι βεβαίως εἰς τὴν πρὸς τὴν Ἑλλάδα παραχώρησιν οἱας δήποτε ἐδαφικῆς ἐκτάσεως, ἂν μὴ λάβωσιν ἀντ' αὐτῆς ἐγγυήσεις τινὰς περὶ τοῦ μέλλον-

τος. Τοῦτο τοὐλάχιστον λέγεται ῥητῶς καὶ ἐν τῇ Κυανῇ Βίβλῳ τῆς Ἀγγλίας.

Τὴν περίστασιν ταύτην δὲν ἔλαβον ὑπ' ὄψιν οἱ μεγάλοι ἡμῶν πολιτικοί, οἱ εἰς τὸ Συνέδριον τοῦ Βερολίνου ἀποταθέντες, τοῦθ' ὅπερ ἥκιστα τιμᾷ τὴν πολιτικὴν αὐτῶν διορατικότητα.

Ἀλλ' ὁποίου εἴδους θὰ ἦναι αἱ ἐγγυήσεις αὗται ; Οἵου δήποτε εἴδους καὶ ἂν ἦναι, δὲν θὰ ἦναι ἡ καταδίκη τοῦ ἑλληνισμοῦ, ἀρνουμένου τὰς παραδόσεις αὐτοῦ, τὴν ἐν Ἀνατολῇ ἀποστολήν του καὶ αὐτὸ τὸ μέλλον του, χάριν ἐδαφικῆς τινος παραχωρήσεως ;

Ἂν αἱ ἐγγυήσεις αὗται συνεπάγονται τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ δικαιώματος τῆς κατακτήσεως, ἂν καταδικάζωσιν αἰωνίως ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγὸν τὰς ὑπολοίπους ἑλληνικὰς ἐπαρχίας, φρονεῖτε ὅτι δύνανται νὰ ἦναι ἀποδεκταί ; Φρονεῖτε ὅτι ἡ Ἑλλὰς ὀφείλει νὰ ὑπογράψῃ τὴν καταδίκην της, νὰ αὐτοκτονήσῃ ;

Ἐγὼ τοὐλάχιστον δὲν τὸ φρονῶ. Ἀφίνω εἰς τοὺς παρὰ τὸν Βόσπορον δημοσιογράφους νὰ ὀνειρεύωνται ἑλληνοτουρκικὴν συμμαχίαν. Ἐγὼ τὴν συμμαχίαν ταύτην, οἷοι δήποτε λόγοι καὶ ἂν φέρωνται εἰς ὑποστήριξίν της, ἐθεώρησα πάντοτε καὶ θεωρῶ ὡς ἰδέαν ἐκτρωματικήν, ὡς ἄρνησιν αὐτοῦ τοῦ λόγου τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἑλληνισμοῦ. Πιστεύω δὲ ὅτι ἡ ἀποδοχὴ τοιούτων ὅρων, ἡ ἀναγνώρισις τοιούτων ἐγγυήσεων προδικαζουσῶν τὸ μέλλον τοῦ ἑλληνισμοῦ, εἶναι ἐπίσης ἔγκλημα ἐσχάτης κατὰ τοῦ ἔθνους προδοσίας.

Συμφώνως δὲ πρὸς τὴν πεποίθησίν μου ταύτην, καθυποβάλλω εἰς τὸν Σύλλογον τὸ ἑπόμενον ψήφισμα :

Ο ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΡΗΓΑΣ

λαμβάνων ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἡ μὴ ἀκριβὴς ἐκτέλεσις τοῦ 13ου πρωτοκόλλου τῆς βερολινείου συνθήκης, οὐ μόνον βλάπτει μεγάλως τὰ συμφέροντα τοῦ ἑλληνισμοῦ, ἀλλὰ καὶ προσβάλλει αὐτὴν τὴν τιμὴν τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, χλευαζομένης διὰ τούτου τῆς εὐπιστίας αὐτῆς

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

καὶ περιφρονουμένων τῶν ὑπὸ τῆς συνθήκης ἐπισήμως ἀναγνωρισθέντων δικαιωμάτων της;

Φρονῶν, πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι ἡ ἐλευθέρα Ἑλλὰς οὐδὲν ἔχει δικαίωμα, ὅπως διαπραγματευθῇ τὴν ἐλευθερίαν χωρῶν, αἵτινες καὶ δυνάμει τῆς συνθήκης ἐκείνης ἔτι δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀπηλλαγμέναι τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ;

ΨΗΦΙΖΕΙ

Ὅτι τὴν συγκατάθεσιν τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως εἰς οἱανδήποτε τροποποίησιν τῆς βερολινείου συνθήκης, τείνουσαν εἰς τὴν ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγὸν ἐγκατάλειψιν ἔστω καὶ τοῦ ἐλαχίστου μέρους τῶν ὑπὸ τῆς συνθήκης ἐκείνης ὑποδειχθεισῶν χωρῶν, ἢ εἰς τὴν δι' ὅρων ἀσυμβιβάστων πρὸς τὴν τιμὴν τοῦ ἔθνους δέσμευσιν τῆς ἐν τῷ μέλλοντι ἐλευθέρας αὐτοῦ ἐνεργείας, ἢ εἰς τὴν ὁπωσδήποτε ἀναγνώρισιν τῶν δικαιωμάτων τοῦ κατακτητοῦ ἐπὶ τῶν κατακτηθεισῶν χωρῶν,

ΘΕΩΡΕΙ

ὡς ἔγκλημα ἐσχάτης κατὰ τοῦ ἔθνους προδοσίας.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ψηφίσματος προταθείσης καὶ γενομένης δεκτῆς τῆς ἀναβολῆς πρὸς ἐμβριθεστέραν μελέτην τοῦ ζητήματος, λύεται ἡ συνεδρίασις.

Συνεδρίασις τῆς 5 Ἰουλίου 1879.

Ὁ πρόεδρος ἀνακεφαλαιοῖ τὰ ῥηθέντα καὶ ἀναγινώσκει τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Παν. Πανᾶ κατατεθὲν ψήφισμα.

Τ. Φιλημων. — Δὲν συμφωνῶ πρὸς τὸ σχέδιον τοῦ ψηφίσματος τοῦ συνεταίρου κ. Πανᾶ, διὰ τοὺς ἑπομένους λόγους. Τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος δὲν δύναται νὰ λάβῃ, ὡς σημαίαν αὐτοῦ, καὶ ὡς ἀφετηρίαν τῆς ἐνεργείας του, τὸ πρωτόκολλον τοῦ Βερολίνου. Τὸ πρωτόκολλον τοῦτο, ἀφορῶν εἰς μόνην τὴν διαρρύθμισιν τῶν συνόρων τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους, ὅπερ συνέστη τῷ 1830, δὲν εἶναι τὸ πρωτόκολλον τοῦ

ἑλληνισμοῦ. Τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος ἓν ἔχει πρωτόκολλον, τὸ πρωτόκολλον, ὅπερ συνέταξεν ἡ ἱστορία τριάκοντα αἰώνων, αἱ θυσίαι καὶ τὰ μαρτύρια πρὸς ἀπόσεισιν τοῦ ξενικοῦ ζυγοῦ, ἀνέγραψαν δὲ τὰ συντάγματα τῆς Ἐπιδαύρου καὶ τῆς Τροιζῆνος, καὶ ἐν ᾧ ἀναγέγραπται, ὅτι ἡ Ἑλλὰς συνίσταται ἐξ ὅλων τῶν ἐπαρχιῶν, ὅσαι φέρουσι τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα καὶ ὁσαιδήποτε ἔδραξαν ἢ δράξουσι τὰ ὅπλα ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτῶν. Τὸ πρωτόκολλον τοῦτο καὶ μόνον δύναται νὰ ἦναι ἡ σημαία τῆς ἑλληνικῆς πολιτικῆς, οὐδὲν δ' ἕτερον. Ἀλλὰ τὸ πρωτόκολλον τοῦ Βερολίνου τοιαῦτα δὲν ἀναγράφει· ἀναγράφει ἁπλῶς τὴν διαρρύθμισιν τῶν συνόρων τοῦ ἑλληνικοῦ Κράτους τοῦ 1830. Ἑτέρωθεν τὸ Πρωτόκολλον τοῦ Βερολίνου συνετάχθη παρὰ τῶν εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων, οὐχὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχῆς τῶν ἐθνοτήτων καὶ ἑπομένως τῆς ἀκεραιότητος τῆς ἑλληνικῆς ἐθνότητος, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει καὶ κατὰ τὸ μέτρον τῶν συμφερόντων τῶν συνταξασῶν καὶ ὑπογραψασῶν αὐτὸ μεγάλων Δυνάμεων. Εἰς τὰς Δυνάμεις αὐτὰς ἀπόκειται νὰ ὁρίσωσι τὴν ἔννοιαν αὐτοῦ. Ἡμεῖς ὀφείλομεν οὐδόλως ν' ἀναμιχθῶμεν, ν' ἀποδεχθῶμεν δ' ἁπλῶς τὰς ἀποφάσεις αὐτῶν, τὰς παμψηφεὶ ληφθησομένας. Διὰ τῆς τοιαύτης πολιτείας ἡμῶν, ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς οὐδεμίαν ὑποχρεούμεθα νὰ ὑποβληθῶμεν εἰς τὸ μέλλον ἀφορῶσαν ὑποχρέωσιν, ἀκέραια δὲ καὶ κατὰ τύπους ἔτι ἀπομένουσι τὰ ἐθνικὰ δικαιώματα ἡμῶν. Διότι ἐὰν οἱ Ἕλληνες στηρίζωσι τὴν ἐνέργειάν των ἐπὶ τοῦ πρωτοκόλλου τοῦ Βερολίνου, ἐμμέσως ἀνομολογοῦσιν, ὅτι ἀποδέχονται τὴν δι' αὐτοῦ διδομένην λύσιν, ὡς λύσιν ἀφορῶσαν εἰς τὸ ἑλληνικὸν ζήτημα, καὶ τοιαύτη δὲν εἶναι, ἀφ' ἑτέρου δὲ σιωπηρῶς ἀναγνωρίζουσιν, ὅτι δὲν δύνανται νὰ χωρήσωσιν, ἐπέκεινα τῶν σημείων, ἅτινα τοῦτο διέγραψε. Ἀλλὰ τοιαύτη δὲν δύναται νὰ ἦναι ἡ ἀκραιφνὴς ἑλληνικὴ πολιτική. Ὅταν δὲ ἦναι ὁμολογούμενον, ὅτι, σήμερον, καὶ ὡς ἔχουσι τὰ πράγματα, δὲν δυνάμεθα νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἄμεσον ἐνέργειαν, πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ ἡμετέρου πρωτοκόλλου, ὀφείλομεν νὰ δεχθῶμεν τὴν ἐπὶ τοῦ βερολινείου πρωτοκόλλου ἀπόφασιν τῶν Δυνάμεων, αἵτινες τὸ συνέταξαν, οἱαδήποτε

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

καὶ ἂν ᾖ αὕτη. Ἐντεῦθεν δ' ἀποκρούω καθ' ὁλοκληρίαν τὴν ἄλλοθεν ἐξενεχθεῖσαν γνώμην, ὅτι ἢ πρέπει νὰ δοθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅση χώρα διὰ τοῦ πρωτοκόλλου ἐκρίθη ἀποδοτέα αὐτῇ, ὡς ἐννοεῖται ἡμεῖς ἐξηγοῦμεν καὶ ἐννοοῦμεν τὸ πρωτόκολλον, ἢ ὀφείλομεν οὐδὲ τὸ ἧττον διδόμενον ν' ἀποδεχθῶμεν. Δὲν δύναμαι ν' ἀναλάβω ἐγὼ τὴν εὐθύνην νὰ ὑποστηρίξω, ὅπως τριακόσιαι χιλιάδες Ἑλλήνων ἀπομείνωσιν ἐπὶ μίαν κἂν στιγμὴν εἰσέτι ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς κατακτήσεως, διότι καὶ ἕτεραι εἴκοσι χιλιάδες δὲν ἀπολαύουσι ἀμέσως τοῦ πλεονεκτήματος τούτου. Εἰς ἐνίσχυσιν δὲ τούτου ἔχω τὴν ἐπὶ τῆς ἱδρύσεως τοῦ ἑλληνικοῦ Κράτους πολιτείαν τῶν ἀνδρῶν τοῦ μεγάλου ἀγῶνος. Τότε ἐκεῖνοι, βλέποντες, ὅτι δὲν ἐδύναντο νὰ σώσωσι τὴν ἑλληνικὴν ἐλευθερίαν, ἄλλως ἢ κύπτοντες εἰς τὴν ἀνάγκην, οὐ μόνον ἀπεδέξαντο νὰ ἱδρυθῇ τὸ νέον Κράτος, ἔχον ὅρια, κατὰ πολὺ ἐλάσσονα ἐκείνων, ἅτινα ἡ ἑλληνικὴ ἐπανάστασις ὥρισεν, ἀλλὰ καὶ ἀπέδωκαν εἰς τοὺς Τούρκους χώρας ἑλληνικάς, αἵτινες ἐπὶ ἔτη διῳκήθησαν ἐλεύθεραι καὶ ἀπεδίωξαν καὶ ἐνίκησαν τὸν κατακτητήν. Ἐκεῖνοι οἱ ἄνδρες δὲν ἐτόλμησαν νὰ εἴπωσιν, ὅτι, διότι πάντες οἱ ἐπαναστάντες Ἕλληνες δὲν ἀπελευθεροῦνται, καὶ ἐκεῖνοι ὧν ἐπίκειται ἡ ἀνεξαρτησία, δέον νὰ μένωσιν ὑπὸ τὴν δουλείαν. Ὅσῳ δὲ ἡ τοιαύτη ἀποδοχὴ ἐκείνων κατ' οὐδὲν προσέβαλε τὴν ἀξιοπρέπειαν καὶ τὴν τιμὴν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, διότι ὑπῆρξεν ὑπαγόρευμα πολιτικῆς ἀνάγκης καὶ συνέσεως, οὕτω καὶ νῦν κατ' οὐδὲν δύναται νὰ προσβάλῃ τὴν τιμὴν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους τὸ γεγονὸς τῆς ἀποδοχῆς τῆς ἀπελευθερώσεως μερίδος, ἀντὶ τοῦ ὅλου.

Ἄλλως τε ἡ παντελὴς ἀπόκρουσις πάσης ἄλλης λύσεως, ἢ τῆς λύσεως, τῆς καθ' ἡμᾶς πρὸς τὸ πρωτόκολλον τοῦ Βερολίνου συμφώνου, θὰ ὁδηγήσῃ εἰς τὴν ἄμεσον ῥῆξιν ἡμῶν πρὸς τὴν Τουρκίαν. Τὸ ἐπ' ἐμοί, οὐδὲ τῆς ῥήξεως ταύτης τὴν εὐθύνην δύναμαι ν' ἀναλάβω· πρῶτον διότι δὲν εἴμεθα, ὡς δεῖ, συντεταγμένοι στρατιωτικῶς καὶ κατὰ θάλασσαν, οὔτε ἔχομεν ἡγουμένους τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων τῆς Ἑλλάδος πρόσωπα, εἰς τὴν στρατιωτικὴν μεγαλοφυΐαν τῶν ὁποίων δικαιούμεθα νὰ στηριχθῶμεν· δεύτερον, διότι δὲν ἔχομεν σύμμαχον οὐδεμίαν ἐκ τῶν μεγάλων Δυνάμεων, οὐδ' αὐτῆς τῆς Γαλλίας ἐξαιρουμένης, ἥτις, ὡς πασίγνωστον, πᾶν ἄλλο συμβουλεύει ἡμῖν ἢ τὴν ῥῆξιν, ῥητῶς δὲ ἐδήλωσεν, ὅτι δὲν δύναται ν' ἀναλάβῃ πόλεμον ὑπὲρ ἡμῶν καὶ μεθ' ἡμῶν. Ὑπὸ ὅρους τοιούτους, τὴν κήρυξιν πολέμου κατὰ τῆς Τουρκίας, διὰ τὴν ἐφαρμογὴν ἀποφάσεων, αἵτινες δὲν εἶναι ἑλληνικαί, ἀλλὰ ξέναι, θεωρῶ, ὡς ἔγκλημα ἐθνικόν. Ἡμεῖς οἱ μηδὲν γενναῖον ἐθνικῶς μέχρι τοῦδε πράξαντες, δὲν ἔχομεν τὸ δικαίωμα νὰ εἴπωμεν, ἂς διακινδυνεύσῃ τὸ ἔργον, εἰς οὗ τὴν συντέλεσιν ἐθυσίασαν αἱ προηγούμεναι γενεαὶ ἑκατοντάδας χιλιάδων ὑπάρξεων, καὶ ἂς πληρωθῇ ἐρειπίων αὖθις ἡ Ἑλλάς. Τοῦτο δὲ τόσῳ μᾶλλον δεινὸν κρίνω, ὅσῳ δὲν ἐπίκειται ἀπόλυτος ἀνάγκη ἢ δίλημμα, ὅπως τοιοῦτον ἀπελπιστικὸν ἔργον ἐπιχειρήσωμεν.

Μίαν ὀφείλει, κατ' ἐμέ, ν' ἀκολουθήσῃ ἡ Ἑλλὰς πολιτικήν, τὴν πολιτικήν, ὅπως ἀποκτήσῃ ἀναμφισβήτητον τὴν εὔνοιαν καὶ τὴν ἀγάπην τῆς Εὐρώπης, πείσῃ δὲ τὴν Δύσιν, ὅτι ἐννοεῖ νὰ ἦναι ἀρρήκτως πρὸς αὐτὴν συνδεδεμένη, ἐν τῷ μέλλοντι. Διότι τὸ ἀνατολικὸν ζήτημα, ὡς τὰ πράγματα περιῆλθον, θὰ λύσῃ ὁριστικῶς ἡ Εὐρώπη, εἴτε πολεμοῦσα, εἴτε συνεννοουμένη διπλωματικῶς. Ἐν τῇ κρισίμῳ ὥρᾳ, συμφέρει ἡμῖν ἀπολύτως νὰ ὦμεν τεταγμένοι πρὸς τὴν ἰσχυροτέραν μερίδα, πρὸς τὴν μερίδα τὴν ἀποκρούουσαν τὴν κατάκτησιν τῆς Ἀνατολῆς παρὰ τῆς Ῥωσσίας. Ἀλλὰ βεβαίως τὰς τοιαύτας ἐγγυήσεις δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παράσχωμεν, ὅταν ἀποφασίσωμεν νὰ πράξωμεν, παρὰ τὰς συμβουλὰς τῶν μεγάλων Δυνάμεων, καὶ ὅταν διὰ τῆς διαγωγῆς ἡμῶν ζημιώσωμεν τὴν πολιτικήν των καὶ τὰ συμφέροντά των.

Καὶ ἡ Ἰταλία τοιαύτην ἐβάδισε πολιτικήν, ὅπως τὴν ἑνότητα ἑαυτῆς καταρτίσῃ. Ἀφοῦ εἶδεν, ὅτι αἱ μεμονωμέναι ἐνέργειαι αὐτῆς κατὰ τῆς Αὐστρίας καὶ κατὰ τῆς παπικῆς Ῥώμης δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ τελεσφορήσωσιν, εἰργάσθη, ὅπως ἀποκτήσῃ τὴν ὑποστήριξιν καὶ τὴν συμμαχίαν ἰσχυρᾶς τινος Δυνάμεως. Τοιαύτην ὑπεδείκνυον οἱ τότε καιροὶ αὐτῇ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

τὴν Γαλλίαν ἐπὶ Ναπολέοντος Γ᾽. Ἀποκτήσασα δὲ τὴν συμμαχίαν τὴν ἐνεργὸν τοῦ Ναπολέοντος Γ᾽. δὲν ἀπέκρουσεν ἀποτόμως τὴν ἐν Βιλλαφράγκα παρ' αὐτοῦ γενομένην εἰρήνην, ὅλως ἀντικειμένην εἰς τὸ κήρυγμά του, δι' οὗ ἐδήλου, ὅτι ἐπεχείρει τὸν πόλεμον, ὅπως ἐλευθερώσῃ τὴν Ἰταλίαν ἀπὸ τῶν Ἄλπεων μέχρι τῆς Ἀδριατικῆς, μίαν καθιστῶν αὐτήν. Τὸ Πεδεμόντιον τότε ἐδέχθη τὴν μερικὴν αὔξησιν διὰ τῆς προσθήκης τῆς Λομβαρδίας, τὴν σύστασιν ὁμοσπονδίας διὰ τῆς ἐν Ζυρίχῃ συνθήκης, εἰργάσθη δέ, ἐκ τῆς ἀφετηρίας αὐτῆς, εἰς τὴν τελείωσιν τοῦ ἐθνικοῦ ἔργου, καὶ τὸ ἐπέτυχε, πάντοτε συμμάχους διώκον καὶ μετ' αὐτῶν ἐργαζόμενον. Ἐὰν διάφορον πολιτικὴν ἐβάδιζεν ἡ Ἰταλία, καὶ ἐννοῶ τὴν πλειονοψηφίαν αὐτῆς, τὴν ἐπίσημον Ἰταλίαν, ἀγνοῶ, ἐὰν σήμερον θὰ εἶχε τετελεσμένην τὴν ἑνότητα αὐτῆς καὶ πρωτεύουσαν τὴν Ῥώμην. Τοιαύτην καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ βαδίσωμεν πορείαν, ἐν συνόλῳ· τόσῳ μᾶλλον δ' ἐπιβάλλεται αὕτη ἡμῖν, ὅσῳ ἔχομεν νὰ παλαίσωμεν οὐχὶ πρὸς μίαν μόνην, τὴν παλαιάν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἄλλην, τῆς πρώτης κατὰ πολὺ ὑπερέχουσαν, τὴν ἐπερχομένην νέαν κατάκτησιν τῆς Ἀνατολῆς.

Ἐπὶ τέλει ὁ Σύλλογος Ῥήγας, ὡς Σύλλογος Δημοκρατικός, ἔχει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ μὴ παρεμβάλλῃ προσκόμματα εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς ἐν Εὐρώπῃ ἱδρυθείσης μεγάλης Δημοκρατίας τῆς Γαλλίας. Μὴ πλανώμεθα· ἐκ τῆς παγιώσεως καὶ ἐκ τῆς κρατύνσεως τῆς Δημοκρατίας ἐν Γαλλίᾳ ἐξήρτηται, κατὰ τὰ ἐννέα δέκατα, ἡ ἀποκατάστασις τοῦ πολιτεύματος τούτου καὶ ἐν τῇ ἐπιλοίπῳ Εὐρώπῃ. Ἠθέλομεν οὕτω μετέλθει πολιτικὴν ὅλως ἀντιδημοκρατικήν, ἐὰν παρενεβάλλομεν προσκόμματα εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς Γαλλίας, ἀναλαβούσης τόσῳ ἐκθύμως τὴν ἀπολογίαν τῶν ἑλληνικῶν συμφερόντων, καὶ ἐὰν μὴ συνεμορφούμεθα καθ' ὁλοκληρίαν, σήμερον, πρὸς τὰς συμβουλὰς αὐτῆς, μόνης δικαιουμένης νὰ κρίνῃ περὶ τῶν ἰδίων συμφερόντων. Ἐὰν ἡ Γαλλία εἴπῃ, ὅτι ὀφείλομεν νὰ ἐπιχειρήσωμεν τὸν διὰ τῶν ὅπλων ἀγῶνα, ἂς ἐπιχειρήσωμεν τοῦτον· ἀλλὰ ἡ Γαλλία τοιοῦτόν τι δὲν λέγει ἡμῖν· διότι ἡ τοιαύτη συμβουλὴ ἤθελεν ἐπιβάλει αὐτῇ τὴν ὑποχρέωσιν καὶ διὰ τῶν ὅπλων νὰ μᾶς ὑποστηρίξῃ μετ' ὀλίγον, κινδυνεύοντας· τοιαύτην δ' ὑποχρέωσιν δὲν δύναται ν' ἀναλάβῃ, διότι δὲν κρίνει συμφέρον αὐτῇ νὰ μετέλθῃ πολιτικὴν πολεμικὴν καὶ ἐπιθετικήν.

Συνεπῶς πρὸς ὅσα ἀνωτέρω ἐξέθηκα, νομίζω, ὅτι τὸ ψήφισμα τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου πρέπει νὰ διατυπωθῇ, ὡς ἑξῆς :

«Ἡ Ἑλλὰς ὀφείλει, ἐπιφυλασσομένη τὴν ἀκεραιό-
»τητα τῶν δικαιωμάτων τοῦ Ἑλληνισμοῦ ν' ἀποδεχθῇ
»τὴν ὁμόφωνον ἀπόφασιν τῆς Εὐρώπης, καθ' ὅσον ἀφο-
»ρᾷ τὴν δυνάμει τοῦ πρωτοκόλλου τοῦ Βερολίνου διαρ-
»ρύθμισιν τῶν ὁρίων τοῦ ἑλληνικοῦ Κράτους».

Αναστ. Στογηης. — Κύριοι! Καίτοι ἀποδέχομαι κατ' ἀρχὴν τὴν γνώμην τοῦ κ. Φιλήμονος, ἐξάραντος τὰς ἱστορικὰς παραδόσεις τοῦ ἑλληνισμοῦ, οὗ ἡ ὑποστήριξις ἐπιβάλλεται εἰς τὰς Δυνάμεις διὰ μακρᾶς σειρᾶς θυσιῶν καὶ ἱστορικῶν δικαιωμάτων ἀναμφισβητήτων, ἐν τούτοις διΐσταμαι πρὸς τὸν ἀξιότιμον προλαλήσαντα ἐν τοῖς ἀπὸ τῆς τεθείσης ἀρχῆς ἐξαγομένοις συλλογισμοῖς καὶ συμπεράσμασι. Ἐν τῇ πεποιθήσει ὅτι τὸ μαρτύριον καὶ ἡ θυσία ὑπῆρξαν οἱ κύριοι στήμονες τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἱστορίας, φρονῶ, ὅτι καὶ νῦν ἔτι περιέστημεν εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς συνεχίσεως τοῦ ἐπιμόχθου ἔργου τῶν προγόνων καὶ πατέρων ἡμῶν διὰ πορείας ἀνταξίας τῶν ὑπὸ τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος ἐπιβαλλομένων ὑποχρεώσεων. Ἡ ἱστορία ὁλόκληρος ἀρχαίων καὶ νεωτέρων ἐθνῶν εἶναι παλαίστρα, ἔνθα τὸ γέρας ἀμοίβει τὸν τολμῶντα καὶ μόνον αὐτόν. Ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος, τῆς Ῥώμης καὶ λοιπῶν ἀρχαιοτέρων ἐθνῶν, αὐτὴ ἡ σύγχρονος Ἰταλία, ἧς τὸ παράδειγμα ἐπεκαλέσατο ὁ κ. Φιλήμων μᾶς διδάσκει, ὅτι ἄνευ τόλμης ἡ ἑνοποίησις αὐτῆς θὰ ἔμενεν ἁπλοῦν ὄνειρον, εὐχὴ αἰωνία. Ναὶ μὲν ἡ Γαλλία ἐπεκούρει εἰς τὰς ἀξιώσεις τῆς ἀδελφῆς Ἰταλίας, στρατοὶ δὲ Γαλατῶν ἀπέβαινον εἰς τὰ παράλιά της ἵνα καὶ ἔργῳ τὴν ὑποστηρίξωσιν, ἀλλ' ἡ ὑποστήριξις αὕτη ἐξεβιάζετο ὑπὸ τῆς ἐνέργου πολιτικῆς τῆς Ἰταλίας, γινωσκούσης ὅτι πρὸ μὲν

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

τοῦ γεγονότος ἡ Γαλλία θ'ἀπέτρεπεν αὐτὴν ἀπὸ νέας κατὰ τῆς Αὐστρίας πάλης, μετὰ τὸ γεγονὸς ὅμως θὰ ὑπεστήριζεν αὐτὴν καὶ θὰ ἐπεκύρου τὰς πράξεις της. Καὶ οὕτω ἠγείροντο τὰ τρόπαια τοῦ Σολφερίνου καὶ τῆς Μαγέντας, πρὸ τῆς ταπεινωτικῆς συνθήκης τῆς Βιλαφράγκας. Τὸ παράδειγμα τῆς Ἰταλίας δὲν συνιστᾷ ὑπομονὴν καὶ ἐξάρτησιν ἡμῶν ἀπὸ τῆς Δύσεως, ἀλλ' ἐνέργειαν καὶ ἐνέργειαν δραστηρίαν πρὸς διεκδίκησιν τῶν δικαιωμάτων τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν πάσῃ περιπτώσει.

Ἰδοὺ οἱ λόγοι οἱ πείθοντές με ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἀνάγκη νὰ ἀποκρούσῃ πᾶσαν τῆς Εὐρώπης πρότασιν τείνουσαν νὰ μειώσῃ τὰς ἐπὶ τῆς συνθήκης καὶ τοῦ πρωτοκόλλου τοῦ Βερολίνου ἐρειδομένας ἀξιώσεις τοῦ ἔθνους. Ἐκτὸς ὅμως τῆς πολιτικῆς ὠφελιμότητος, ἣν ἕξει ἡ ἕνωσις τῆς Ἠπείρου καὶ ἰδίᾳ τῶν Ἰωαννίνων μετὰ τῶν περιχώρων αὐτῶν, καὶ ἕτεροι δύο λόγοι ἰσχυροὶ συνηγοροῦσιν ὑπὲρ τῆς παραδοχῆς τοῦ ψηφίσματος τοῦ κ. Πανᾶ. Ὁ λόγος τῆς ὀφειλομένης ὑπὸ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος πρὸς τὰ ὑπόδουλα αὐτῆς τέκνα δικαιοσύνης προσβαλλομένης ἀναγκαίως ὑπὸ πάσης ἀποφάσεως διχαζούσης τὰς ὑπὸ τοῦ Β. πρωτοκόλλου παραχωρηθείσας ἡμῖν χώρας καὶ καταλειπούσης τὸ ἕτερον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ ὑπὸ τὸν ζυγόν, ἐν ᾧ τὸ ἄλλο ἀπελευθεροῦται τελείως. Ἑρμηνεύεται μὲν αὐθεντικῶς ὑπὸ τῶν νομοθετῶν τὸ πρωτόκολλον, πλὴν καὶ ἡ Ἑλλὰς δύναται ν' ἀποδεχθῇ ἢ μὴ ἑρμήνευσιν παραβλάπτουσαν αὐτὴν πολιτικῶς, ἀντικειμένην δὲ πρὸς τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς στοιχειώδους δικαιοσύνης καὶ τῆς τιμῆς. Ἀπωλέσαμεν μὲν τὰ πάντα, πλὴν τῆς τιμῆς, καὶ ταύτης σαλευθείσης ἐσχάτως διὰ τῆς ἀθλίας διαπραγματεύσεως τοῦ τελευταίου δανείου, μὴ ὅμως, πρὸς θεοῦ ἀδικήσωμεν ἐπὶ τοσοῦτον ἡμᾶς αὐτούς, ὥστε νὰ ἀποφασίσωμεν ἀνεκκλήτως περὶ τῆς τύχης ἑλληνικῶν πληθυσμῶν, οὓς μικρὰ ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος ὑποχώρησις δύναται καὶ αὖθις εἰς αἰωνίαν νὰ βυθίσῃ δουλείαν. Ἡ Ἑλλὰς τότε ἀπὸ ἐλευθερωτρίας ἀποβαίνει δουλώτρια, τύραννος, καὶ ἀπέναντι τίνων; τῶν τέκνων της.

Ἀλλά, Κύριοι, μήπως ἡ ἐθνικὴ τιμή, προσβαλλομένη

ἀπαύστως ὑπὸ τῆς Πύλης, ἐν Βερολίνῳ, ἐν Πρεβέζῃ, ὁπουδήποτε δίδεται αὐτῇ εὐκαιρία, δὲν ἐπιβάλλει τὴν αὐτὴν λύσιν; Ἢ νομίζετε ὅτι τὸ ἔθνος, φαινόμενον, ὅτι ὑποκύπτει εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς Εὐρώπης, σώζεται τοὐλάχιστον ἠθικῶς; Διαφωνῶ ἄντικρυς ἀναπολῶν ὅτι ἐγενόμεθα παίγνιον ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ῥωσσοτουρκικοῦ πολέμου μέχρι τοῦ λακτίσματος τῆς Πρεβέζης. Ἰδού, Κύριοι, οἱ πείσαντές με περὶ τῆς ὀρθότητητος τοῦ ψηφίσματος τοῦ κ. Πανᾶ λόγοι. Πολιτικὴ ὠφελιμότης, δικαιοσύνη καὶ ἐθνικὴ τιμὴ ἀφ' ἑνός, ἑτέρωθεν δὲ ἡ συνταγὴ τοῦ λόρδου Βηκονσφὶλδ. Τὸ δίλημμα ἐτέθη. Ἐκλέξατε.

Γερ. Κοντομιχαλος. — Εὐγνωμονῶ πρὸς τὸν ὁμόφρονα κ. Φιλήμονα, ὅτι ἐν τῇ ἀγορεύσει του, φέρων παράδειγμα τὴν Ἰταλίαν ἀναγκαζομένην ἐκ τῆς τύχης τῶν πραγμάτων νὰ ὑπογράψῃ τὴν συνθήκην τῆς Βιλλαφράγκας, μοὶ ἔδωκε τὴν εὐκαιρίαν ν' ἀναπολήσω εἰς τὴν μνήμην μου τὴν πορείαν, ἣν οἱ δημοκρατικοὶ τῆς Ἰταλίας ἐτήρησαν τότε. Ὁ πατὴρ τῆς Ἰταλίας Ματσίνης καὶ ἅπαντες οἱ δημοκρατικοὶ Ἰταλοὶ ἐντόνως διεμαρτυρήθησαν κατὰ τῆς κυβερνήσεως ἐκείνης, ἥτις ἐδέσμευε τὴν Ἰταλίαν. Περιττὰ δι' ἡμᾶς τοὺς δημοκρατικοὺς τοῦ Ῥήγα τὰ παραδείγματα τῶν ξένων ἐθνῶν. Ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ σκεπτώμεθα ὡς Ἕλληνες καὶ μάλιστα ἡμεῖς οἱ ὀπαδοὶ τοῦ μάρτυρος Ῥήγα. Εἴμεθα ἡ διαμαρτύρησις τοῦ καθεστῶτος καὶ ὡς τοιοῦτοι ὀφείλομεν νὰ διαμαρτυρώμεθα κατὰ πάσης ἐνεργείας τῶν καθεστηκυιῶν κυβερνήσεων, ὡς μὴ συναδούσης πρὸς τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἰσότητος. Ὡς ἐκ τούτου προτείνω νὰ περιορισθῶμεν ἁπλῶς εἰς διαμαρτύρησιν μὴ ἀναμιγνυόμενοι οὐδόλως εἰς ἐνεργείας κυβερνήσεων, αἵτινες οὐδαμῶς ἐξυπηρετοῦσιν τὰ συμφέροντα τοῦ ἑλληνισμοῦ ἐν τῇ Ἀνατολῇ κατὰ τὸ πρόγραμμα τοῦ ἀοιδίμου Ῥήγα τοῦ Φερραίου.

Παν. Πανας. — Τὸ ζήτημα δυστυχῶς τίθεται κατὰ τρόπον οὐδεμίαν καταλείποντα ἀμφιβολίαν περὶ τῆς σπουδαιότητος, ἣν ἡ λύσις αὐτοῦ δύναται νὰ ἐνασκήσῃ ἐπὶ τῆς μελλούσης τύχης τῶν Ἰωαννίνων καὶ τῆς ἀμφισβητουμένης χώ-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ρᾶς. Καὶ τῷ ὄντι, τί λέγει ἡ Τουρκία ; Δὲν δύναμαι νὰ παραχωρήσω τὰ Ἰωάννινα καὶ τὴν λοιπὴν Ἠπειρωτικὴν χώραν, διότι αὕτη ἀνήκει εἰς τοὺς Ἀλβανούς, δὲν εἶναι ἑλληνική. Δὲν φρονεῖτε λοιπόν, ὅτι ἡ Ἑλλάς, ἐνδίδουσα ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, ἀναγνωρίζει ὡς δικαίας καὶ λογικὰς τὰς ἐπὶ τῆς Ἠπείρου ἀξιώσεις τῶν Ἀλβανῶν, καὶ καταδικάζει τοὺς ἑλληνικοὺς ἐκείνους λαοὺς εἰς αἰωνίαν δουλείαν ; Δὲν φρονεῖτε ὅτι ἀποθαρρύνει καὶ αὐτοὺς ὡς καὶ πάντας τοὺς ὑπὸ τὴν δουλείαν μένοντας Ἕλληνας, ἐμπνέουσα αὐτοῖς δισταγμοὺς περὶ τῆς ζωτικότητος τῆς ἐλευθέρας ταύτης γωνίας ; Ἐγὼ τοὐλάχιστον τὸ πιστεύω, καὶ ἰδοὺ διατί φρονῶ ὅτι ἡ Ἑλλὰς ὀφείλει νὰ μὴ συγκατατεθῇ εἰς οἱανδήποτε τροποποίησιν τῆς Βερολινείου συνθήκης, δυναμένην νὰ παραστήσῃ αὐτὴν ἄνευ αὐτοβουλίας καὶ νὰ παραβλάψῃ ὅπως δήποτε τὸ μέλλον τῶν χωρῶν ἐκείνων, αἵτινες ἄλλως καὶ διὰ τῆς συνθήκης αὐτῆς — πλὴν τοῦ φυσικοῦ δικαιώματος, ὅπερ εἶναι ἀπεράγραπτον — ἀπέκτησαν, οὕτως εἰπεῖν καὶ νόμιμον τίτλον ἐπὶ τῆς ἐλευθερίας, τὸν ὁποῖον ἡ Ἑλλὰς οὔτε δύναται, οὔτε ἔχει τὸ δικαίωμα, νὰ πωλήσῃ, ἔστω καὶ ἀντὶ πλουσίας ἀμοιβῆς.

Ἐλέχθη ὅτι τὸ μέγα τοῦ ἑλληνισμοῦ ζήτημα μετετράπη εἰς ἁπλοῦν ζήτημα διευθετήσεως ὁρίων. Συμφωνῶ πληρέστατα. Ἀλλὰ τίς πταίει εἰς τοῦτο ; Οἱ κυβερνῶντες, λέγουσι. Ναί, δὲν τὸ ἀρνοῦμαι· ἀλλὰ πλὴν τῶν κυβερνώντων πταίει καὶ αὐτὸς ὁ ἑλληνικὸς λαός, ὅστις τὴν διεξαγωγὴν τόσῳ σπουδαίου ζητήματος ἐνεπιστεύθη εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, ὧν τὰ προηγούμενα οὐδεμίαν ἔπρεπε νὰ παρέχωσιν αὐτῷ ἐμπιστοσύνην. Καὶ ἀκριβῶς διότι οὐδεμίαν ἐμπιστοσύνην ἔχω, ἢ δύναμαι νὰ ἔχω, εἰς τοὺς κατέχοντας ἢ εἰς τοὺς ἀντιποιουμένους τὴν ἐξουσίαν, εἰς τοὺς διευθύνοντας, ἢ εἰς τοὺς ἑτοιμαζομένους ὅπως διευθύνουσι τὴν τοῦ Κράτους πολιτικήν, θέλω ὁ λαὸς νὰ ἀναλάβῃ τὴν πρωτοβουλίαν, νὰ ἐκφρασθῇ ῥητῶς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου καὶ νὰ ἐπιβάλῃ εἰς τοὺς πολιτικούς του πορείαν συμφωνοτέραν πρὸς τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα, ἐκείνης ἣν ἄχρι τοῦδε ἠκολούθησαν, καὶ ἣν ἀφεύκτως θὰ ἀκολουθήσωσιν, ἂν ὁ λαὸς ἐξακολουθῇ ἀ-

μερίμνων καὶ σιωπῶν. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει οὐδὲ νὰ παραπονεθῇ κἂν θὰ ἔχῃ δικαίωμα κατὰ τῆς οἱασδήποτε τῶν κυβερνώντων διαγωγῆς. Ὑπάρχουσί τινες πιστεύοντες — ἂν εἰλικρινῶς ἢ ὄχι, ἀγνοῶ — ὅτι πᾶν ὅ,τι πράττουσιν αἱ κυβερνήσεις ἔχει καλῶς. Εἶναι καὶ τοῦτο εἶδός τι αἰσιοδοξίας. Δὲν πιστεύω ἐπὶ τὸ κυβερνητικὸν ἀλάνθαστον, ὡς δὲν πιστεύω εἰς τὸ συνταγματικὸν ἀνεύθυνον, διὰ τοῦτο φρονῶ, ὅτι ὁ λαὸς δὲν πρέπει νὰ ἐγκαταλείπῃ ζητήματα, καὶ μάλιστα τοιαύτης σπουδαιότητος, εἰς τὰς χεῖρας εὐαρίθμων ἀτόμων, πεποιθὼς εἰς τὴν πολιτικὴν σύνεσιν καὶ τὴν φιλοπατρίαν των καὶ λησμονῶν τὰ διδάγματα τοῦ παρελθόντος. Εἴδομεν τοὺς πολιτικοὺς ἅπαντας ἐκ περιτροπῆς εἰς τὴν ἐξουσίαν, καὶ πάντας ὁμοῦ ἐν καιρῷ τῆς οἰκουμενικῆς, καὶ χωρὶς νὰ εἴμεθα μάντεις δυνάμεθα κάλλιστα νὰ νὰ προΐδωμεν τὸ σημεῖον, ἄχρι τοῦ ὁποίου δύναται νὰ φθάσῃ ἡ ἐνέργειά των, προκειμένου περὶ ἐθνικοῦ ζητήματος.

Πᾶσα διαπραγμάτευσις ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ, ἀφορῶσα εἰς τὴν ἐγκατάλειψιν τῶν Ἰωαννίνων καὶ τῆς λοιπῆς ἠπειρωτικῆς χώρας, ἔστω καὶ ἐπὶ ἀποζημιώσει, ἔχει, κατ' ἐμέ, τὸν μισητὸν χαρακτῆρα τῆς ἀγοραπωλησίας, καὶ ὡς τοιαύτην φρονῶ, ὅτι ἡ Ἑλλὰς ὀφείλει νὰ τὴν ἀποκρούσῃ, ὡς ἐπίσης φρονῶ, ὅτι ὀφείλει νὰ ἀποκρούσῃ καὶ πάντα ὅρον δυνάμενον νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἄρνησις τῶν παραδόσεων καὶ τῆς ἱστορίας της καὶ νὰ δεσμεύσῃ τὴν ἐλευθέραν αὐτῆς ἐν τῷ μέλλοντι ἐνέργειαν, διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως οἵων δήποτε ὑποχρεώσεων ἀπέναντι τῆς Πύλης, ὧν ἐγγυήτρια θὰ ἦναι αὐτὴ ἡ Εὐρώπη.

Δύο λέξεις ἔτι περὶ τῆς Ἰταλίας, ἣν ἔφερεν ἡμῖν ὡς παράδειγμα ὁ ἀξιότιμος ἑταῖρος κ. Φιλήμων. Ἂν πρόκειται νὰ λάβωμεν ὡς παράδειγμά τι ἐκ τῆς Ἰταλίας, δὲν εἶναι βεβαίως ἡ πορεία τῆς κυβερνήσεως τοῦ Τουρίνου ἐκείνη, ἣν πρέπει νὰ λάβωμεν, ἀλλ' ἡ διαγωγὴ τῶν δημοκρατικῶν, ὡς ὀρθῶς παρετήρησε καὶ ὁ προλαλήσας. Οὗτοι εἶχον ἀναγράψει ἐν τῇ σημαίᾳ των τὸ ῥητόν :

o tutti liberi, o tutti schiavi frementi ;

ῥητόν, ὅπερ περιελάμβανεν ἅπασαν αὐτῶν τὴν πολιτικὴν

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

πίστιν, — τὸ δὲ Ἀσπρομόντε καὶ ἡ Μεντάνα ἦσαν ἡ εὐγλωττοτέρα διαμαρτύρησις κατὰ τῶν ἐνεργειῶν τῶν ἰταλῶν διπλωματῶν.

Ροκος Χοϊδας. Ὁμιλεῖτε περὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ ζητήματος καὶ συζητεῖτε περὶ αὐτοῦ, ἐνῷ ἀκόμη δὲν ἐλύσατε τὸ ἐσωτερικόν. Μοὶ φέρετε ἐπιχειρήματα ἐκ τῆς ἰταλικῆς ἱστορίας, ἀλλ'ἐσκέφθητε ποτε ποῖοι ἦσαν οἱ πρωτουργοὶ τῆς ἰταλικῆς ἑνότητος καὶ ποῖοι διέπουν τὰς τύχας ἡμῶν σήμερον; Ἐκεῖ ὁ Κάρολος Ἀλβέρτος, ὁ Βίκτωρ Ἐμμανουὴλ, ὁ Καβοὺρ καὶ ὁ Ματσίνης, ἀλλ' ἐδῶ ποῖοι; Ἄνδρες παθῶν καὶ συμφερόντων, ἕρποντες πρὸ τῆς Αὐλῆς καὶ τῆς φατρίας. Ἐκεῖνοι ᾐσθάνοντο τοὺς δημιουργοὺς παλμοὺς, τοὺς παραγωγοὺς μεγάλων καὶ ἀθανάτων ἔργων, ἐνῷ ἐνταῦθα αἰσθάνονται παλμοὺς διὰ τὴν ἐξουσίαν καὶ τὰ ῥουσφέτια, ἐστερημένοι παντὸς γενναίου αἰσθήματος παραγωγοῦ ἐθνικῶν καὶ ὠφελίμων ἔργων. Καὶ συγκρίνετε μὲ τοὺς γίγαντας ἐκείνους ἡμᾶς τοὺς νάνους. Δὲν πρέπει νὰ λύσητε τὸ ἐξωτερικὸν ζήτημα πρὶν λύσετε τὸ ἐσωτερικόν. Λύσατε πρῶτον αὐτὸ καὶ τότε προβῆτε εἰς τὴν λύσιν ἐκείνου.

Λ. Οικονομου. — Ἡ ἀπόφασις τοῦ ἐν Βερολίνῳ Εὐρωπαϊκοῦ συνεδρίου δὲν ἔλυσε τὸ ἑλληνικὸν ζήτημα, ὡς ὀρθῶς εἶπεν ὁ κ. Τ. Φιλήμων, μὴ ἀναγράψασα τὴν ὁριστικὴν εἰς εἰς θάνατον καταδίκην τῆς Τουρκίας, ἀλλὰ βάσιν ἔθετο τὴν προφύλαξιν τῆς Ἀνατολῆς ἀπὸ τῶν ῥωσσικῶν ἐπιδρομῶν καὶ τὴν εἰρήνευσιν αὐτῆς ἐπὶ μακρότατον κατὰ τὸ δυνατὸν χρόνον. Ὑπῆρξε πρόθεσις ἀναγνωρίσεως τῇ Ἑλλάδι δικαιώματος προστασίας ἐπὶ τοῦ ἑλληνισμοῦ καθόλου· ἀλλ' ἡ ἐκτελεστικὴ ἀρχὴ τῆς Ἑλλάδος προδοτικῶς ἀπεποιήθη νὰ τολμήσῃ νὰ δεχθῇ τὴν ἀντιμέτωπον τῇ ἐπὶ τῶν Σλαύων ῥωσσικῇ προστασίᾳ θέσιν, πειθομένη ταῖς ῥωσσικαῖς εἰσηγήσεσιν. Ἐν τούτοις ἀπεφασίσθη νὰ ἐπεκταθῇ κατά τι ἡ ἑλληνικὴ ἐπικράτεια, ἀλλὰ μόνον χάριν τῆς ἐπιδιωκομένης ἐν τῇ Ἀνατολῇ εἰρήνης πρὸς τὸ συμφέρον τῆς Εὐρώπης. Οὕτω ἑπομένως, τὸ καθ' ἡμᾶς, οὐδὲν ἀπολύτως δυνάμεθα νὰ πράξωμεν. Εἶναι ὅμως ἀντεθνικὴ καὶ προδοτικὴ ἡ ἀνέκαθεν μέχρι τοῦδε διαγωγὴ καὶ ἐνέργεια τῆς ἐκτελεστικῆς ἀρχῆς

ἀπορροφησάσης μὲν καὶ διαφθειράσης πᾶσαν ἐθνικὴν δύναμιν, ἀπογοητευσάσης δὲ καὶ ἐκνευρισάσης τὸ ἔθνος. Τὰ μὲν ἐξωτερικὰ ζητήματα ἀείποτε ἀντεθνικῶς καὶ προδοτικῶς διεξάγονται, ἐσωτερικῶς δὲ πᾶσα τῆς ἐκτελεστικῆς ἀρχῆς ἡ παντοδύναμος ἐνέργεια τετραμμένη ἐστὶν ἀείποτε εἰς κατεδάφισιν καὶ ἀνατροπὴν τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων καὶ δικαιωμάτων, τῶν δὲ δημοσίων χρημάτων κακοηθεστάτη γίνεται ἡ χρῆσις καὶ παρὰ τὸν νόμον.

Ἀντεθνικὴ ἄρα καὶ προδοτικὴ πρέπει νὰ κηρυχθῇ, οὐχὶ καθ'αὑτὴν, ἀνοχὴ εὐρωπαϊκῆς ἀποφάσεως, ἥτις ἤθελε λύσει τὸ ἐκκρεμὲς Ἑλληνοτουρκικὸν ζήτημα ἄλλως ἢ τὸ ἐν Βερολίνῳ συνέδριον, ἀλλ' ἡ καθόλου τῶν κοινῶν διαχείρισις καὶ ἡ διεξαγωγὴ τοῦ ἐξωτερικοῦ ζητήματος τῆς Ἑλλάδος.

Προταθείσης τῆς ἀναβολῆς καὶ γενομένης ἀποδεκτῆς κατὰ πλειονοψηφίαν δι' ὀνομαστικῆς κλήσεως, λύεται ἡ συνεδρίασις.

Συνεδρίασις τῆς 18 Ἰουλίου 1879.

Ἀναγινώσκεται ἐπιστολὴ τοῦ βουλευτοῦ Τήνου κ. Γρηγορίου Μαυρομαρᾶ πρὸς τὸν σύλλογον. Εἶτα ὁ πρόεδρος ἀνακεφαλαιοῖ τὰ ῥηθέντα, καὶ ἀναγινώσκει τὰ κατατεθέντα ψηφίσματα.

Αναστ. Στουπης. — Κύριοι! Ἐπὶ τοῦ ζητήματος, ὅπερ ἀπασχολεῖ τὸ ἡμέτερον σωματεῖον ἐπὶ δύο συνεδριάσεις, οὐδόλως ἐννοῶν νὰ μακρηγορήσω, περιορίζομαι εἰς τὸ νὰ ὑποβάλω εἰς τὴν κρίσιν καὶ τὴν ψῆφον ἡμῶν τὸ ἑπόμενον ψήφισμα, ὅπερ, κατ' ἐμὲ κριτὴν, συμβιβάζει ὡς ἄριστα τὰς δύο ἀντιθέτους γνώμας, τὰς ἐξενεχθείσας, τὴν μὲν ὑπὸ τῶν κ. Γ. Κοντομιχάλου, Φιλήμονος, καὶ Χοϊδᾶ, τὴν δὲ ὑπὸ τοῦ κ. Π. Πανᾶ.

Ο ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΡΗΓΑΣ

δυσφορῶν ἐπὶ τῇ πολιτικῇ τοῦ ἔθνους καταστάσει, ἥτις ἀντιστρατεύεται πρὸς πᾶσαν γενναίαν ὑπὲρ τῶν δούλων ἀδελφῶν ἀπόφασιν ἕνεκα τοῦ ὀλεθρίου συστήματος, εἰς ὃ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ἀπὸ μακρῶν ἐτῶν δουλεύει ἐπιζημίως ὁ τόπος, καταδικάζει ἀνεπιφυλάκτως τὸ σύστημα τοῦτο καὶ εὔχεται ὅπως τὸ ἔθνος ἐπιδιώξῃ πάσῃ δυνάμει τὴν ἀνόρθωσιν τῆς ἐσωτερικῆς αὐτοῦ καταστάσεως, ἵνα ἐν τῷ μέλλοντι δυνηθῇ νὰ διεκδικήσῃ τὰ ἀπαράγραπτα τοῦ ἑλληνισμοῦ δίκαια.

Ἐν τούτοις, ἐπειδὴ τὸ ἑλληνοτουρκικὸν ζήτημα διέρχεται τὴν ὑστάτην αὐτοῦ φάσιν, ἡ δὲ Εὐρώπη ἐνδέχεται, τῆς Γαλλίας πρωτοστατούσης, νὰ προτείνῃ τῇ Ἑλλάδι ποιάν τινα λύσιν, ὁ Ῥήγας ἡγεῖται ἐθνωφελὲς τὸ μέτρον τῆς ἀποκρούσεως πάσης προτάσεως τεινούσης νὰ περιορίσῃ τὸ ΙΓ' πρωτόκολλον τοῦ Βερολίνου, σωτηρίαν δὲ τὴν ἐν πάσῃ περιπτώσει ἐπιφύλαξιν τοῦ ἔθνους ἐν τῷ μέλλοντι, ὅπως διαρρυθμίζον πρῶτον καταλλήλως τὸ ἐσωτερικὸν ζήτημα, προβῇ ἐν πάσῃ εὐκαιρίᾳ εἰς τὴν ἐνεργὸν λύσιν τοῦ ἐξωτερικοῦ, ὅσον ἔνεστι συμφώνως πρὸς τοὺς ἐθνικοὺς πόθους καὶ τὰς Ἑλληνικὰς παραδόσεις.

Ἐν τῷ ψηφίσματι τούτῳ καταφαίνεται ἡ σχέσις τοῦ ἐσωτερικοῦ πρὸς τὸ ἐξωτερικὸν ζήτημα, οὕτως, ὥστε ἡ εὐτυχὴς ἢ ἀτυχὴς ἐπίλυσις ἐκείνου νὰ ἤρτηται ἐκ τῆς ἀγαθῆς ἢ πονηρᾶς διευθετήσεως τοῦ δευτέρου. Καίτοι τυγχάνει, κύριοι, ὁμολογούμενον, ὅτι ἡ δείνωσις τῆς ἐσωτερικῆς ἡμῶν καταστάσεως ἀπειλεῖ ἀφεύκτως τὴν ὕπαρξιν καὶ τὸ μέλλον τοῦ πρὸς ἡμᾶς ἀτενίζοντος ἑλληνισμοῦ, ἐντεῦθεν δὲ γεννᾶται ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπιστήσεως ἁπάσης τῆς προσοχῆς τοῦ ἔθνους πρὸς τὴν διευθέτησιν τοῦ ἐσωτερικοῦ ζητήματος, ὅπερ τοσούτῳ δεινοῦται, ὅσῳ παρατείνεται τὸ ὀλέθριον σύστημα, ὑφ' ὃ στενάζει ὁ λαὸς, οὐχ ἧττον ὁ Ῥήγας, ὡς σωματεῖον πολιτικόν, πλέον ἢ ἅπαξ ἐξενεγκὸν γνώμην ἐπὶ τοῦ ἐκκρεμοῦς ἑλληνικοῦ ζητήματος, ὀφείλει καὶ νῦν ν' ἀποφήνηται τὸ φρόνημα αὐτοῦ πρὸς διαφώτισιν τῆς κοινῆς συνειδήσεως. Πρὸς τῷ ἐσωτερικῷ λοιπὸν ζητήματι προστίθεται ἐν τῷ ἐμῷ ψηφίσματι καὶ τὸ ἐξωτερικόν, ἅμα δὲ ἀναπτύσσεται καὶ ἡ ἀπέναντι πάσης ἐνδεχομένης αὐτοῦ λύ-

σεως περὶ τοῦ πρακτέου γνώμη τοῦ Ῥήγα. Τοιοῦτος ὁ λόγος καὶ ἡ βάσις τοῦ ὑποβαλλομένου ἤδη ψηφίσματος.

Ροκος Χοϊδας. — Ἡ ἱστορία τοῦ ἑλληνισμοῦ εἶναι ἱστορία δημοκρατική. Ἐὰν ἀρχίσωμεν ἀπὸ τοῦ Κόδρου καὶ τοῦ Θησέως, ὁπότε ἡ Ἑλλὰς ἐβασίλευετο δημοκρατουμένη, μέχρι τῶν τροπαίων τοῦ Μαραθῶνος καὶ τῶν Πλαταιῶν, τῆς Σαλαμῖνος καὶ τῆς Μυκάλης, δὲν βλέπομεν παρὰ αὐταπάρνησιν καὶ θυσίαν διὰ τοὺς λαούς. Ὁ Κόδρος ὁ ἀθάνατος ἐκεῖνος βασιλεὺς, ἀπέθετε τὸ στέμμα διὰ νὰ λάβῃ τὸ ἔνδυμα χωρικοῦ, καὶ ἐθυσίαζε τὸν θρόνον του καὶ τὴν ζωὴν διὰ ν' ἀναδείξῃ τὸν λαόν του μεγάλον καὶ εὐδαίμονα, καὶ ἔπιπτε ὡς ἀληθὴς δημοκρατικὸς βασιλεὺς ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ του. Ὁ Θησεὺς, ὅστις ἐθεώρησε ὕβριν τὴν προσφώνησιν τοῦ Κρέοντος καὶ δὲν ἠνείχετο ν' ἀποκαλεῖται τύραννος... Ἀλλὰ, φέρετέ μου σήμερον ἕνα Κόδρον, ἕνα Θησέα, ὅστις νὰ θυσιάσῃ καὶ ζωὴν καὶ στέμμα καὶ θρόνον. Ἀλλ' ἐὰν ἀφήσωμεν τὴν πατρικῶς βασιλευομένην Ἑλλάδα καὶ τοὺς ἀθανάτους ἡμῶν δημοκρατικοὺς προγόνους τοὺς Σαλαμινομάχους καὶ Μαραθωνομάχους καὶ ἔλθωμεν εἰς τὸν μεγάλον τῆς παλιγγενεσίας ἀγῶνα, δὲν βλέπομεν ἄλλο ἢ θυσίαν καὶ αὐταπάρνησιν, ἀναδείξασαν τὴν πατρίδα μεγάλην καὶ ἔνδοξον.

Ὁ πατὴρ τῶν ἰδεῶν μας, ὁ ἐθνομάρτυς Ῥήγας, ὅταν ἐκήρυττε τὴν Ἑλλάδα μεγάλην ἀπὸ τοῦ Ἴστρου μέχρι τοῦ Ταινάρου καὶ ἀδελφὴν τῶν ἀναξιοπαθούντων λαῶν τῆς Ἀνατολῆς, μεθ' ὧν ἠννόει νὰ τὴν συνδέσῃ ἐν δημοκρατικῇ ὁμοσπονδίᾳ, δὲν ἐφαντάζετο ὅτι θὰ ἔλθῃ ἐποχὴ ἀθλία, ἀδόξου ἐκστρατείας μέχρι Δομοκοῦ καὶ πετσωματικῆς ἐξοπλίσεως. Δὲν ἐφαντάζετο βαυαρικὰς δυναστείας, ταπεινωσάσας τὸ ἐθνικὸν φρόνημα τοῦ πολίτου, οὐδὲ μεταπολιτεύσεις ἐνσαρκωθείσας ἐν τῷ προσώπῳ ἀνδρὸς, οὗ τινος πρώτη πρᾶξις ὑπῆρξεν ἡ πρὸς τὸ ἔθνος ἐν τῇ Β' ἐθνικῇ συνελεύσει παρακαθήμενον, ἐκσφενδόνισις τοῦ ταπεινωτικοῦ ἐκείνου διαγγέλματος, δι' οὗ ὁ βασιλεὺς ἔθετε πρὸς αὐτὴν τὸ δίλημμα ἢ τῆς παραδοχῆς τῶν προτάσεών του ἢ τῆς ἀποχωρήσεως. Καὶ οἱ ἐργάται τοῦ διαγγέλματος ὑπῆρξαν οἱ ἄνθρωποι, οἵ-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΡΓΟΣΤΟΛΙΟΥ

τινες διεῖπον καὶ διέθετον τὰς τύχας τῆς πατρίδος μας. Καὶ εἷς μὲν ἐκείνων ἐνήργησε μὴ ἔχων συνείδησιν τῆς ἐγκληματικῆς πράξεως, ἀλλὰ πεποιθώς, ὅτι ἔπραττέ τι ἐθνικόν. Καὶ οὗτος ἀπέθανε περίδοξος τῆς οἰκουμενικῆς πρόεδρος. Οἱ ἄλλοι δύο ἐξακολουθοῦν νὰ συνεχίζουν τὸ ἔργον των ἐν κακοδιοικήσει καὶ σπατάλῃ. Καὶ χθὲς ἀκόμη αὐτοὶ οἱ πρωτουργοὶ τοῦ τότε διαγγέλματος καὶ τοῦ ἔπειτα ῥωσσικοῦ γάμου, εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ἡ Κρήτη αἱματοκυλισμένη ἐζήτει ἀπὸ τὴν Εὐρώπην δικαιοσύνην καὶ ἐλευθερίαν, καὶ χθὲς ἀκόμη λέγω αὐτοὶ οὗτοι ἐξύβρισαν τὸ ἔθνος μὲ τὸ πραξικόπημα τῆς 14 Ἰουλίου, φιμώσαντες τὴν ἐθνικὴν ἀντιπροσωπείαν. Τούτους διεδέχθησαν οἱ κατὰ καιροὺς γενόμενοι πρωθυπουργοὶ τῆς Ἑλλάδος, πάντες ὑπηρετήσαντες ἐναλλὰξ αὐλὴν καὶ φατρίαν, ἐπὶ ζημίᾳ τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων καὶ τοῦ μέλλοντος τοῦ ἑλληνισμοῦ, ὃν ἐνέκλεισαν μεταξὺ τοῦ Ταινάρου καὶ τῆς Λαμίας.

Καὶ θέλετε νὰ λύσετε ἐξωτερικὸν ζήτημα μὲ τοιούτους ἄνδρας καὶ ὑπὸ τοιοῦτο καθεστώς; Ἐὰν φρονεῖτε οὕτω, ὁ σύλλογος Ῥήγας παραγνωρίζει τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ δόγματα τοῦ πρωτομάρτυρος Ῥήγα.

Καὶ πείθομαι εἰς τοῦτο, ὅταν βλέπω ἐνταῦθα παριστάμενον ἐκ τῶν τετρακοσίων περίπου μελῶν μόλις τὸ τρίτον, καὶ τοῦτο συζητουμένου σπουδαιοτάτου ζητήματος. Ἀποτινάξατε τὴν νωθρότητα καὶ καλέσατε καὶ τοὺς ἄλλους ἀδελφούς μας ἵνα κατέλθωμεν πάντες εἰς τὰς ἀγυιὰς καὶ διαφωτίσωμεν τὸν Λαὸν περὶ τῶν κατ' αὐτοῦ τεκταινομένων.

Βελτιώσατε πρῶτον τὴν ἐσωτερικὴν κατάστασιν. Ἀπαλλάξατε τὸν τόπον ἀπὸ τοῦ μαραίνοντος αὐτὸν ὀλεθρίου συστήματος. Πείσατε τὸν λαὸν περὶ τούτου, καὶ μετὰ ταῦτα λύεται φυσικῶς τὸ ἐξωτερικὸν ζήτημα, ἡ δὲ Ἑλλὰς ἀπὸ δούλης καὶ κακοδαίμονος ἀναδείκνυται εὐδαίμων, ἐλευθέρα καὶ ἔνδοξος.

ΑΝΑΣΤ. ΣΤΟΥΠΗΣ. — Ἀσπάζομαι πληρέστατα τὴν γνώμην τοῦ κ. Χοϊδᾶ. Ὁμολογῶ τὴν ἀθλιότητα, ὑφ' ἣν διατελοῦμεν καὶ τὰς ὀλεθρίας συνεπείας συστήματος, ὁρίζον τὸ ἡμέτερον. Ἀλλ' ἡ ἀντιπολίτευσις ἡμῶν ὡς ἀρχή, ὡς ἰδέα, περὶ ἣν

ὡμόσαμεν πίστιν καὶ ἐμμονήν, εἶναί τι ξένον πρὸς τὰ διοικοῦντα ἢ ἀντιπολιτευόμενα πρόσωπα, εἶναι σημαία, ἣν ἀδυνατοῦμεν νὰ ἐμπιστευθῶμεν πρὸς οἱονδήποτε τῶν τῆς δρώσης πολιτικῆς σκηνῆς προσώπων. Διαρκὴς ἀντιπολίτευσις ὁ Ῥήγας, μάχεται κατὰ συστήματος, οὐχὶ δὲ ὑπὲρ ἢ κατὰ προσώπων, καί, ὅ,τι σήμερον καταδικάζει ἐν τῷ προσώπῳ τῶν νῦν κυβερνώντων, ἐνδέχεται νὰ κατακρίνῃ καὶ στιγματίσῃ μετ' οὐ πολὺ ἐν ἐκείνῳ τῶν νῦν ἀντιπολιτευομένων. Πᾶς ἀναλαμβάνων νὰ ὑπηρετήσῃ εἰς καθεστώς, οἷον τὸ διέπον νῦν ἡμᾶς, πᾶς ἀναρριχώμενος εἰς τὴν ἐξουσίαν, ἄνευ ἀρχῆς ὑπισχνουμένης ἡμῖν αἰθριώτερον πολιτικὸν στάδιον, ἄνευ προσωπικῶν ἐγγυήσεων ἀπταίστου πολιτικοῦ βίου, πᾶς τέλος μὴ διακηρύσσων ἐντός τε καὶ ἐκτὸς τῆς ἐξουσίας τὴν ἀνάγκην τῆς συμφώνως ταῖς ἀρχαῖς ἡμῶν μεταβολῆς τοῦ συστήματος, εἶναι δι' ἡμᾶς ἄτομον, ξένον πρὸς τὸ Σωματεῖον, πρὸς τὸ πρόγραμμά του, πρὸς τὰς ἀρχάς του, πρὸς τὴν πορείαν του. Ἡ ἀντίδρασις ἡμῶν, θετικὴ καὶ γενναία, εἶναι ἀντικειμενική, ἀποτεινομένη κατὰ τοῦ συστήματος καὶ τῶν ἑκάστοτε ὀργάνων αὐτοῦ, οὐχὶ δὲ ὑποκειμενικὴ κατὰ ἢ ὑπὲρ προσώπων, μὴ πρεσβευόντων τὰς ἡμετέρας ἀρχὰς καὶ ἐστερημένων τῶν περὶ τῆς ἀκριβοῦς αὐτῶν τηρήσεως ἐν τῷ μέλλοντι ἐγγυήσεων.

Ε. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ. — Κύριοι συνάδελφοι! Πολλὰ ἐλέχθησαν καὶ κατὰ τὰς προηγηθείσας δύο συνεδριάσεις, καὶ σήμερον ἔτι, περὶ τοῦ λεγομένου *ἐξωτερικοῦ* ζητήματος τῆς Ἑλλάδος. Τὸ ζήτημα αὐτό, εἰς ὃ σημεῖον τὸ ὑπεβίβασαν οἱ τὴν δημιουργίαν αὐτοῦ ἀναλαβόντες, οὐδὲν ἕτερον, νομίζω, εἶναι δυστυχῶς ἢ ζήτημα διευθετήσεως καὶ κανονισμοῦ ὁρίων τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου, τουτέστι ζήτημα *ἐσωτερικόν*, ζήτημα τῆς λεγομένης δημοσίου ἀσφαλείας καὶ τάξεως. Τούτου ἕνεκα, προκειμένου περὶ ζητήματος ὁροθεσίας, κατὰ τὴν ἀσθενῆ κρίσιν μου, φρονῶ ὅτι καθῆκον ἡμῶν εἶναι νὰ διαμαρτυρηθῶμεν μᾶλλον ἐπὶ τοῖς γενομένοις, καὶ οὐ μόνον διὰ τὸ σημεῖον εἰς ὃ περιήγαγον τὸ ζήτημα οἱ ὑπαίτιοι, περιστείλαντες αὐτὸ εἰς μικροσκοπικὸν ζήτημα τῆς προσκτήσεως πλέθρων τινων γῆς Ἑλληνίδος

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

πρὸς διαρρύθμισιν τῆς μεθορίου γραμμῆς, ἀλλὰ καὶ κατὰ πάσης λύσεως ἀντιστρατευομένης πρὸς τοὺς ἐθνικοὺς πόθους, παρεκκλινούσης δ' ὁπωσδήποτε τῆς γραμμῆς, ἣν ἐχάραξαν αἱ τὸ ΙΓ΄ πρωτόκολλον συνυπογράψασαι δυνάμεις, καὶ δεσμευούσης ὁπωσδήποτε τὴν ἐν τῷ μέλλοντι ἐλευθέραν τοῦ Ἔθνους ἐνέργειαν.

Καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν — ἐπιτρέψατέ μοι Κύριοι νὰ τὸ εἴπω — δὲν ἦτο δυνατὸν οἱ τὸ βασίλειον αὐτὸ Ῥωσσικὴν Νομαρχίαν ὑπολαβόντες, οἱ ἀναλαβόντες νὰ ἐκπληρώσωσι καθήκοντα Νομαρχῶν τῆς Ῥωσσικῆς αὐτοκρατορίας καὶ μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας ταῦτα πληρώσαντες, τόσον ἐν Ἑλλάδι ὅσον καὶ ἐν Βερολίνῳ, δὲν ἦτο δυνατὸν, ἐπαναλαμβάνω νὰ ἐδημιούργουν ἕτερον ζήτημα.

Καὶ οἱ προσκαλούμενοι νὰ ὑποσχεθῶσι — κατὰ τὴν ἐπίσημον ἔκφρασιν τὴν ἀπὸ τοῦ βήματος τοῦ ἀγγλικοῦ κοινοβουλίου ῥιφθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Σμόλλετ, — ὑποσχεθέντες δὲ ὅτι *οὐδέποτε θέλουσι θωπεύσει ἐπίβουλα σχέδια κατὰ τῆς γείτονος χώρας, οὐδὲ διαταράξει τὰς ὁμόρους ἐπαρχίας*, καὶ τὴν ὑπόσχεσίν των ταύτην τηρήσαντες, ὅσον ἐτήρησαν καὶ τὸν ὅρκον, ὃν ὤμοσαν ἀναδεχόμενοι τὴν κυβέρνησιν τοῦ δυστυχοῦς αὐτοῦ τόπου, ἐδύναντο νὰ γεννήσωσι καὶ γεννήσαντες νὰ ὑποστηρίξωσιν ἕτερον ζήτημα; Ἰδοὺ διατί ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις, καλουμένη νὰ ἐκφράσῃ καὶ διατυπώσῃ ἐν Εὐρωπαϊκῷ Συνεδρίῳ τὰς εὐχὰς καὶ τὴν γνώμην αὐτῆς ἐπὶ τοῦ συζητουμένου ΙΕ΄ ἄρθρου τῆς συνθήκης τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, τοῦ ἀφορῶντος τὸν Ἑλληνισμὸν καὶ τὸ μέλλον του, δὲν ὤκνησε νὰ ὑποστηρίξῃ διὰ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῆς ἐν τῷ Συνεδρίῳ τοῦ Βερολίνου, ἁπλοῦν ζήτημα κανονισμοῦ ὁρίων, ταπεινοῦσα οὕτω καὶ περιστέλλουσα τὸ μέγα καὶ ὑψηλὸν τοῦ καθόλου Ἑλληνισμοῦ ἐξωτερικὸν ζήτημα, εἰς ζήτημα ἐσωτερικῆς ἀσφαλείας καὶ τάξεως. *Ἐδαφικὴν* αὔξησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου, πρὸς διαρύθμισιν τῶν ὁρίων αὐτοῦ, ἐπεζήτει καὶ ἐπεδίωκε διὰ τοῦ γνωστοῦ ὑπομνήματός του ὁ κ. Δεληγιάννης· *ὅρους ζωτικότητος* διὰ τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα ἀπῄτει ὁ κ. Ῥαγκαβῆς.

Καὶ λοιπὸν, αὐτὸ εἶναι τὸ *ἐξωτερικὸν* Ἑλληνικὸν ζήτημα, καὶ δι' αὐτὸ συνομολογοῦντο τὰ ἔκτατα δάνεια καὶ ἐψηφίζοντο οἱ πρόσθετοι φόροι, καὶ προσεκαλοῦντο οἱ ἔφεδροι, καὶ ἀνασυνιστᾶτο ἡ ἐθνοφρουρὰ, καὶ ἐστρατοπέδευον καλούμενοι εἰς τὰ ὅπλα οἱ μαχηταὶ, καὶ ἐστρατολογοῦντο ναυβάται, καὶ ἀνεστατοῦτο τὸ ἔθνος, καὶ ἐπεσπεύδετο ἡ συντελουμένη χρεωκοπία; Ἀλλὰ περὶ τούτων ἄλις.

Ἤδη, προκειμένου ἑτέρου ζητήματος, ἐσωτερικοῦ μὲν ἐπίσης, θίγοντος δὲ καιρίως τοὺς ἐλευθέρους θεσμοὺς καὶ τὴν συνταγματικὴν λεγομένην τάξιν, ζητήματος προκύψαντος ἐκ τῆς — καθὰ λέγουσιν οἱ συνταγματικοὶ ἡγέται τῆς ἀντιπολιτεύσεως — *αὐθάδους* ἐνασκήσεως τῆς προνομίας τοῦ Στέμματος, ὅ,τι ὀφείλουσι νὰ εἴπωσιν οἱ δημοκρατικοὶ πρὸς τοὺς συνταγματικοὺς σήμερον, εἶναι νομίζω τὸ ἑξῆς: Τὸ ἀναφυὲν ζήτημα ἐκ τῆς *κακοήθους*, ὡς λέγετε, κυβερνητικῆς πράξεως τῆς 14ης Ἰουλίου, ἀφορᾷ τὰς ὑμετέρας συνταγματικὰς θεωρίας. Ἵνα τί μεμψιμοιρῆτε μεμφόμενοι τὴν κατάχρησιν τῶν προνομίων τοῦ στέμματος, προνομίων εἰς ὧν τὴν καθιέρωσιν καὶ ὑμεῖς αὐτοὶ οὐκ ὀλίγον συνετελέσατε; Καὶ δὲν δύνασθε, ἀντὶ νὰ στενοχωρῆσθε διὰ τὸ φίμωτρον ὅπερ ἔθεσαν οἱ περὶ τὴν Αὐλὴν περὶ τὸ στόμα τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ἔθνους διὰ τοῦ τολμήματος τῆς 14 Ἰουλίου, δὲν δύνασθε ν' ἀποπτύσητε τὸν κημὸν αὐτὸν καὶ τὸ φίμωτρον κατερχόμενοι εἰς τὴν *Συνταγματικὴν* πλατεῖαν καὶ ποιοῦντες χρῆσιν, Συνταγματικοὶ Ὑμεῖς, ἑτέρου συνταγματικοῦ δικαιώματος, τοῦ δικαιώματος τοῦ συνέρχεσθαι καὶ λαλεῖν ἐν ὑπαίθρῳ; Πότε ἄλλοτε ἀναμένετε νὰ ἐνασκήσητε προσφορώτερον καὶ λυσιτελέστερον τὸ συνταγματικόν σας δικαίωμα;

Ὀφείλετε ν' ἀνοίξητε τὰ κλεισθέντα ἐν τῇ Βουλῇ χείλη σας οἱ ἡγέται τῆς ἀντιπολιτεύσεως, καὶ οὐ μόνον διὰ τοῦ τύπου, ἀλλὰ καὶ διὰ ζώσης διαφωτίσητε τὸν Λαὸν, τοὺς ἐντολεῖς σας, τὴν κοινωνίαν αὐτὴν καὶ τὸ ἔθνος, ὁποῖα χρῆσις τοῦ χρήματός του καὶ τοῦ αἵματός του ἐγένετο. Ἑκατὸν ἑκατομμύρια δραχμῶν ἐδαπανήθησαν ὑπὸ τῶν ἀναδεχθέντων κα[illegible] τὸν Ἑλληνισμὸν καὶ τὸ Γένος, καὶ παράσχωσιν *ἐνεργὸν καὶ πραγματικὴν ὑπεράσπισιν τῶν συμφε-*

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

φόντων αὐτοῦ καὶ τῶν καταδυναστευομένων ἡμῶν ἀδελφῶν, καθ' ἃ ἐπισήμως ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς βουλῆς καὶ ἐνώπιον ὅλου τοῦ ἔθνους ἐκήρυξαν οἱ χθὲς καὶ σήμερον κυβερνήσαντες καὶ κυβερνῶντες τὸν τόπον αὐτόν. Ὁποία ἡ *ἐνεργὸς καὶ πραγματικὴ αὐτὴ προστασία* τῶν συμφερόντων καὶ δικαιωμάτων τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῶν καταδυναστευομένων ἡμῶν ἀδελφῶν ; Ὁ μὲν Ἑλληνισμὸς τῆς Θρᾴκης καὶ τῆς Μακεδονίας ἀφέθη ἕρμαιον τοῦ πανσλαυϊσμοῦ ἀφ' ἑνός, καὶ τῆς ὀθωμανικῆς δεσποτείας ἀφ' ἑτέρου, πολεμίων δύο, οἵτινες συσφίγγουσιν αὐτὸν πανταχόθεν, ὡς οἱ τερατώδεις ὄφεις τὸν Λαοκόοντα, ἀπειλοῦντες νὰ πνίξωσιν αὐτόν. Ὁ δὲ τῆς Ἠπείρου, ἀπειλούμενος καὶ αὐτὸς νὰ μαρανθῇ καὶ σβύσῃ ὑπὸ τὴν πνοὴν τοῦ Ἀλβανικοῦ Συνδέσμου, ὃν ἐδημιούργησεν ἡ ἀβελτηρία των. Ἐν ᾧ δὲ διαμέρισμά τι τῆς Ἠπειροθεσσαλίας, γειτνιάζον πρὸς τὴν ἐλευθέραν λεγομένην Ἑλλάδα, καραδοκεῖ πρὸ πολλοῦ ἀναμένον ἐκ τῆς διευθετήσεως τῶν ὁρίων τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου — καὶ θὰ ἀναμένῃ ἐπὶ λυκάβαντας ἴσως — νὰ ἴδῃ πρὸς βλάβην τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν του, βελτιουμένην κατά τι τὴν τύχην του, ἡ ἡρωῒς τῆς Μεσογείου, ἡ μεγαλομάρτυς Κρήτη, ἧς τὰ ὄρη καὶ αἱ φάραγγες καὶ τὰ πεδία ἀχνίζουσιν ἔτι ἀπὸ πολυτίμων μαρτύρων τὰ αἵματα, ἀφεθεῖσα εἰς τὴν τύχην της δάκνει τὰς ἁλύσσεις της ἔτι δουλεύουσα.

Καὶ διατί πάντα ταῦτα ; Διότι ἡ κυβέρνησις τῆς πολιτικῆς *τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ σιδήρου*, ὀχυρωθεῖσα ὄπισθεν τῆς οὐλομένης οὐδετερότητος, κολλυβιστικὰς πράξεις ἐνεργοῦσα καὶ διεξάγουσα, ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις δὲ τῆς Αὐλῆς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διατελοῦσα καὶ ὑπ' αὐτῆς ποδηγετουμένη, παρεῖδε τὴν ἐντολὴν αὐτῆς, καὶ παρεγνώρισε τὴν ἀποστολήν της.

Καὶ τί ἐκαρπώθη ἡ Ἑλλὰς ἐκ τῶν ἐπαγγελιῶν των καὶ τῆς δειλῆς καὶ ἀτόλμου πολιτικῆς των ; Τὴν χλεύην καὶ τὸ ὄνειδος τοῦ Ὀσμὰν πασσᾶ, τὸν οἶκτον καὶ τὸ ἔλεος τῆς Εὐρώπης. Καὶ ταῦτα, χάρις εἰς τὴν πολιτικὴν περίνοιαν τῶν ἰθυνόντων καὶ σήμερον ἔτι τὰς τύχας τοῦ δυστυχοῦς αὐτοῦ τόπου !

Ἑκατὸν ἑκατομμύρια δραχμῶν ἐδαπανήθησαν, καὶ

διαχειρισάμενοι ταῦτα ὀφείλουσι, νομίζομεν, λόγον καὶ εὐθύνας, οὐ μόνον πρὸς τοὺς λεγομένους ἐλευθέρους Ἕλληνας, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς δούλους, καὶ οὐ μόνον πρὸς τοὺς ζῶντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀποθανόντας.

Καταλήγω ἐνταῦθα, συντασσόμενος μετὰ τῆς γνώμης ἐκείνων, οἵτινες ὑποστηρίζουσι τὴν διαμαρτύρησιν, φρονῶν ὅτι ὁ ἡμέτερος σύλλογος δέον πρὸ παντὸς νὰ ἐκπέμψῃ φωνὴν γενναίας διαμαρτυρήσεως ἐπὶ τοῖς γενομένοις.

Λεόντιος Οἰκονόμου. — Πάντες ἔχομεν ἀκράδαντον τὴν πεποίθησιν, ὅτι ὑπὸ τὸ καθεστὼς σύστημα, καθ' ὃ πᾶσαι τοῦ ἔθνους αἱ δυνάμεις καὶ τὰ δικαιώματα ἀπορροφῶνται καὶ συγκεντροῦνται, ἢ εἰς τὰς χεῖρας ἑνὸς μονάρχου, ἢ εἰς τὰς χεῖρας ἑπτὰ ἀρχιτιμαριούχων καὶ τῆς σπείρας τῶν ὑπ' αὐτοὺς τιμαριούχων, λυμαινομένων τὰς ἐπαρχίας τῆς Ἑλλάδος, ἀγαθὴ τῶν κοινῶν διαχείρισις δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ. Τοιαύτη ἐστὶν ἡ ἱστορία τῶν καλουμένων συνταγματικῶν πολιτευμάτων, δι' ὧν ἐπιχειρεῖται ὁ συμβιβασμὸς τῶν ἀσυμβιβάστων, τῶν δημοκρατικῶν ἀρχῶν καὶ τῆς ἐθνικῆς κυριαρχίας πρὸς τὰς μοναρχικὰς ἀρχὰς καὶ τὴν ἀνεύθυνον παντοδυναμίαν τῆς ἐκτελεστικῆς ἀρχῆς. Ἐν αὐτῇ τῇ Ἀγγλίᾳ, ἀρκεῖ νὰ θελήσῃ ἡ βασιλεία, καὶ τὸ σύνταγμα παραβιάζεται· ἀείποτε εἶναι δυνατὴ ἡ εὕρεσις ὀργάνων πρὸς τοῦτο. Ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ τοῦ 1844, ὅτε τὸ πρῶτον καθιερώθη τὸ συνταγματικὸν πολίτευμα, μέχρι τῆς σήμερον, δηλ. μέχρι τῆς 14 Ἰουλίου 1879, ἡ ἱστορία τοῦ πολιτεύματος ἡμῶν ἐστι διηνεκὴς παραβίασις αὐτοῦ, ὁτὲ μὲν διὰ τῆς βίας, ὁτὲ δὲ διὰ τοῦ δόλου καὶ τῆς διαφθορᾶς, κατὰ τὸν διάφορον χαρακτῆρα τῶν δι' ὧν ἑκάστοτε ἀσκεῖται ἡ ἐκτελεστικὴ ἀρχή. Ἐπὶ Ὄθωνος πᾶσα ἡ ἐξουσία συνεκεντροῦτο εἰς χεῖρας τοῦ βασιλέως· δι' αἰσχίστων καλπονοθεύσεων ἀνεδείκνυντο βουλευταὶ οἱ ἐκλεκτοὶ αὐτοῦ. Σήμερον τὴν παντοδυναμίαν ἔχουσιν οἱ ὑπουργοί, οἵτινες ἕρμαιον παραδίδουσι ταύτην τοῖς τυφλῶς δουλεύουσιν αὐτοῖς, οἵτινες κατέστησαν τιμαριοῦχοι τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἑλλάδος, λυμαινόμενοι ταύτας καὶ διαφθείροντες πᾶσαν δημοσίαν ὑπηρεσίαν. Τὰ κόμματα ἀναδεικνυνται καὶ φθίνουσιν οὐχὶ κατὰ τὰς πρεσβευ-

ΠΑΝΑΓΗΣ ΣΤ. ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ
ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΜΟΥ
1927

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

μένας ὑπ' αὐτῶν ἀρχάς, ἀλλὰ κατὰ λόγον τῆς ὑπ' αὐτῶν καταλήψεως τῆς ἀρχῆς.

Τὸ καθεστὼς ὑπουργεῖον ἀντεθνικῶς καὶ ἀδεξίως διεξήγαγε τὸ ἑλληνικὸν ζήτημα. Ἐπεχείρησε πλαστὰς ψευδεκστρατείας εἰς καταισχυνην τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ καὶ ἐξαπάτησιν τοῦ ἔθνους, προὐκάλεσε δὲ αὐτὸ τοῦτο τὴν ἐπέμβασιν τῆς Εὐρώπης εἰς καταστολὴν τοῦ ψεύδους. Ἐπεχείρησεν ἀτάκτους καὶ ληστρικὰς ἐπιδρομὰς εἰς κατασπατάλησιν τῶν ἱδρώτων τοῦ λαοῦ, ἀπογοήτευσιν τῶν ὑποδουλων ἀδελφῶν καὶ κατεξευτέλισεν τοῦ ἑλληνικοῦ ὀνόματος. Ἐν Βερολίνῳ, στρέφον τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τοὺς φυσικοὺς τοῦ ἑλληνισμοῦ ἐχθροὺς καὶ τουτοις πειθόμενον, ἀπεποιεῖτο τὴν προστασίαν τοῦ ἑλληνισμοῦ, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου ἐπεχείρει τὴν ἀνατροπὴν τῆς βάσεως τοῦ εὐρωπαϊκοῦ συνεδρίου, χάριν μόνον τῆς ἐν τῇ Ἀνατολῇ εἰρήνης καὶ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ συμφέροντος ἐγκρίνοντος νὰ παράσχῃ ἔκτασίν τινα χώρας τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι, αἰτουμενον *ἀλλοκότως* τὰ ἐκ τῶν προτέρων γνωστὰ ὡς ἀδυνατα καὶ οὐχὶ πρὸς τὴν ἐπιδιωκομένην ὑπὸ συμπάσης τῆς Εὐρώπης ὁμοθυμως εἰρήνην, ἀλλὰ *πρὸς τὸ παρὸν* καὶ ὑπονοοῦν οὕτως, ὅτι τῶν ληφθησομένων ἐσκόπει νὰ ποιήσῃ χρῆσιν εἰς ἀνατροπὴν τῶν βάσεων καὶ ἀποφάσεων τοῦ συνεδρίου. Ὁ φατριασμὸς καὶ ἡ ἀνομία ἐν τῇ ἐσωτερικῇ διοικήσει κατέστησαν ἀφόρητοι. Περὶ στρατιωτικῆς καὶ ναυτικῆς συντάξεως οὐδεμία εἰλικρινὴς καὶ ἀληθὴς ἐνέργεια ἐγένετο. Οἱ φόροι καὶ τὰ ἄλλα δημόσια χρήματα κατεσπαταλήθησαν εἰς ἀθεμίτους καὶ παρανόμους ἐνεργείας καὶ ἐξωνήσεις συνειδήσεων. Καταπληκτικαί εἰσιν αἱ ἀθέμιτοι καταχρήσεις περὶ τὰ τοῦ δανείου τῶν 60 ἑκατομμυρίων καὶ ἡ ἐμπορία καὶ αἱ συναλλαγαὶ τήκονται ὑπὸ τὸ βάρος τῶν εἰς χαρτονομίσματα μεταβληθέντων τραπεζικῶν γραμματίων. Τὸ ὑπουργεῖον συνεκάλεσε τὴν Βουλὴν καὶ πρὶν ἢ αὕτη πράξῃ τι, ἀφοῦ προεκάλεσε ῥητὸν καθ' ἑαυτοῦ κατηγορητήριον καὶ κατηγορήθη ἕνεκα φαυλοτάτης μὲν διεξαγωγῆς τοῦ ἐξωτερικοῦ ζητήματος, φαυλοτάτης δὲ καθόλου διαχειρίσεως τῶν κοινῶν καὶ καταχρήσεως τῶν δημοσίων χρημάτων, ἐπὶ ῥητῶν καὶ ὡρισμένων καὶ σαφῶν

πράξεων ἐρειδομένου ἑκάστου κεφαλαίου κατηγορίας, ἀντὶ νὰ ἀπολογηθῇ, ἐφυγοδίκησε καὶ διὰ τῆς παρατόλμου καταχρήσεως μιᾶς ἐξουσίας ἐξώντωσε τοὺς κατηγόρους.

Τοιαύτη ἐστιν ἐν συνόψει ἡ ἱστορία τοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος παρ' ἡμῖν. Τὰ ἑκάστοτε γινόμενα δυνανται νὰ τραπῶσιν εἰς γενικοὺς τυπους τῆς τῶν κοινῶν διαχειρίσεως ὑπὸ τὸ καθεστὼς συστημα.

Ἀντὶ νὰ εὐχώμεθα γυναικωδῶς καὶ ἀτελεσφορήτως νὰ πράξῃ τοῦτο ἢ νὰ μὴ πράξῃ ἡ ἐκτελεστικὴ ἀρχή, προτιμώτερον εἶναι μᾶλλον νὰ εὔχηταί τις νὰ παραβιάζηται συνεχέστερον καὶ ἀναισχυντότερον τὸ πολίτευμα καὶ οἱ νόμοι, ἵνα ἐπισπευσθῇ ἡ κρίσις καὶ ἡ θεραπεία τῶν ἀτελῶς ἐχόντων.

Ἀπέλπιδες λοιπὸν περὶ τοῦ ὅτι δυναται νὰ ὑπάρξῃ ἀγαθὴ τῶν κοινῶν διαχείρισις ὑπὸ τὸ καθεστὼς συγκεντρωτικὸν σύστημα, ὀφείλομεν μόνον νὰ διαμαρτυρώμεθα ἑκάστοτε κατὰ τῶν κακῶς πραττομένων, νὰ ἐργαζώμεθα δὲ πάσῃ δυνάμει εἰς ἵδρυσιν ὑγιοῦς πολιτείας, ἀπηλλαγμένης τῶν ἀτελειῶν τοῦ καθεστῶτος. Συντελεστικὸν δὲ εἰς τὸν σκοπὸν νομίζω ν' ἀποφασισθῇ ἡ ὁμόθυμος τοῦ συλλόγου ἐνέργεια κατὰ τὰς μελλουσας βουλευτικὰς ἐκλογὰς εἰς ἀνάδειξιν βουλευτῶν δημοκρατικῶν *ἀληθῶς* καὶ πῆξιν δημοκρατικοῦ ἐν τῇ Βουλῇ κόμματος· καθόσον οὕτως ἐλπίζω ὅτι δύναται νὰ κατορθωθῇ εἰρηνικὴ ἡ τῶν κακῶς ἐχόντων διόρθωσις, ἀντὶ τῆς διὰ βιαίων ἀνατροπῶν, εἰς ἃς ὠθεῖ τὸ ἔθνος τὸ κρατοῦν συστημα.

Ἐπὶ τούτοις δὲ ὑποβάλλω τὸ ἑξῆς σχέδιον ψηφίσματος:

Ο ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΡΗΓΑΣ

Πεποιθὼς ὅτι ὑπὸ τὸ καθεστὼς συγκεντρωτικὸν σύστημα δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀγαθὴ τῶν κοινῶν διαχείρισις.

Ἔχων ἐν ὄψει ὅτι τὸ καθεστὼς πολίτευμα ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ καθιερώσεως διηνεκῶς καὶ ἐκ συστήμα-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

τος καπηλεύεται, ὁτὲ μὲν διὰ τῆς βίας, ὁτὲ δὲ διὰ τοῦ δόλου καὶ τῆς διαφθορᾶς.

Λαβὼν δὲ ἐν ὄψει καὶ τὸ τελευταῖον ἔτι κακοηθέστατον κατὰ ἐλευθέρων θεσμῶν τόλμημα τῆς κυβερνήσεως, ἥτις, προκαλέσασα ὡρισμένον κατηγορητήριον καὶ κατηγορηθεῖσα ἕνεκα φαυλοτάτης μὲν διεξαγωγῆς τοῦ Ἑλληνοτουρκικοῦ ζητήματος, φαυλοτάτης δὲ διοικήσεως ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καὶ καταχρήσεως χρημάτων, ἐν ᾧ ἔδει ν' ἀπολογηθῇ, ἀντὶ πάσης ἀπολογίας φυγοδικοῦσα ἀνέγνω Β. Δ. κηρῦσσον λῆξιν τῆς ἐκτάκτου συνόδου χωρὶς μηδὲν νὰ πραχθῇ.

Ἄπελπις ὅτι δύναται νὰ ἐπέλθῃ διόρθωσίς τις τῶν πραγμάτων ἄνευ μεταβολῆς τοῦ καθεστῶτος συστήματος.

Διαμαρτύρεται κατὰ τῆς ἀντεθνικῆς τῶν κοινῶν διαχειρίσεως.

Ἀποφασίζει ἐν ταῖς μελλούσαις βουλευτικαῖς ἐκλογαῖς νὰ ἐργασθῇ ὁμοθύμως ὑπὲρ τῆς ἐκλογῆς βουλευτῶν ἀληθῶς δημοκρατικῶν.

Διακόπτεται ἡ συνεδρίασις ἐπί τινα λεπτά, ὅπως ἐπέλθει συνεννόησις μεταξὺ τῶν ὑποβαλόντων τὰ διάφορα ψηφίσματα.

Ἐπαναληφθείσης δὲ τῆς συνεδριάσεως ὁ γραμματεὺς ἀναγινώσκει τὸ ἑξῆς ψήφισμα, ὅπερ γίνεται ἀποδεκτὸν ὑπὸ τοῦ συλλόγου.

Ο ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΡΗΓΑΣ

Πεποιθώς, ὅτι ὑπὸ τὸ καθεστὼς σύστημα δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀγαθὴ τῶν κοινῶν διαχείρισις ὑφ' οἱαδήποτε πρόσωπα· θεωρῶν, ὅτι τὸ καθεστὼς πολίτευμα, ἀπὸ τῆς πρώτης καθιερώσεως αὐτοῦ, διηνεκῶς καὶ συστηματικῶς καπηλεύεται, ὁτὲ μὲν διὰ τῆς βίας, ὁτὲ δὲ διὰ τοῦ δόλου καὶ τῆς διαφθορᾶς· ἀποβλέπων καὶ εἰς

τὸ τελευταῖον ἔτι κατ' ἐλευθέρων θεσμῶν τόλμημα καὶ τὴν μέχρι τοῦδε διεξαγωγὴν τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς Ἑλλάδος ζητήματος· ἄπελπις ὅτι δύναται νὰ ἐπέλθῃ διόρθωσις τῶν πραγμάτων ὡς πρός τε τὴν ἐσωτερικὴν διοίκησιν καὶ τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικήν, ἄνευ μεταβολῆς τοῦ καθεστῶτος συστήματος, διαμαρτύρεται κατὰ τῆς ἀντεθνικῆς τῶν κοινῶν διαχειρίσεως καὶ τῆς μέχρι τοῦδε διεξαγωγῆς τοῦ ἐξωτερικοῦ ζητήματος καὶ ἐγείρει φωνὴν κατὰ πάσης λύσεως αὐτοῦ ἀπαδούσης πρὸς τοὺς ἐθνικοὺς πόθους καὶ δεσμευούσης τὴν ἐν τῷ μέλλοντι ἐνέργειαν τοῦ ἔθνους.

Ὁ Πρόεδρος	*Ὁ Γραμματεὺς*
ΑΛΕΞ. Ι. ΟΛΥΜΠΙΟΣ.	ΑΝΑΣΤ. ΣΤΟΥΠΗΣ.

Ὁ Ῥήγας ἐθεώρησε καθῆκον αὐτοῦ νὰ συζητήσῃ τὸ περὶ διακανονίσεως τῶν ὁρίων ζήτημα, καὶ νὰ ἐκφέρῃ τὴν ἐπ' αὐτοῦ γνώμην του, χρῆσιν πρὸς τοῦτο ποιούμενος τοῦ δικαιώματος, ὅπερ εἰς πάντας τοὺς Ἕλληνας πολίτας ἀναγνωρίζει καὶ αὐτὸ τὸ ἐν ἰσχύϊ Σύνταγμα. Τὰς συζητήσεις αὐτοῦ ὁ Σύλλογος διεξήγαγε δημοσίᾳ καὶ μετὰ τῆς εἰς ἀληθῶς ἐλευθέρους ἄνδρας ἐμπρεπούσης παρρησίας. Αἱ θύραι τῆς Λέσχης, ἐν ᾗ ἐγίνοντο αἱ συνεδριάσεις, ἦσαν ἀνοικταί, εἰς οὐδένα δ' ἐκωλύετο ἡ εἴσοδος. Ἡ κυβέρνησις, ἂν ἤθελε νὰ ἔχῃ γνῶσιν ἀκριβῆ τῶν κατὰ τὴν συζήτησιν ἀναπτυχθεισῶν ἰδεῶν, ἠδύνατο ν' ἀποστείλῃ οἵους δήποτε ἤθελε ὅπως παρευρεθῶσιν εἰς τὰς συνεδριάσεις. Ἂς ἦναι δὲ βεβαία ὅτι ἡ παρουσία τῶν φίλων της οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον θὰ ἐκώλυε τὴν ἐλευθέραν τῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου ἔκφρασιν. Ἀλλ' ἡ κυβέρνησις δὲν ἔπραξεν οὕτως. Ἐνόμισεν ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται αὐτῇ νὰ ἐξέλθῃ τοῦ ταπεινοῦ κύκλου, ἐν ᾧ ἐσυνείθισε νὰ ζῇ. Διὰ τοῦτο, κἂν ν' ἀποστείλῃ παρρησίᾳ τοὺς φί[illegible] εἰς τὰς συνεδριάσεις, ἂν ἐνόμιζεν ὅτι δὲν ἔπρεπε

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ ... ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ... ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ν' ἀγνοῇ τὰ ἐν αὐταῖς λεχθέντα, ἀπέστειλε μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας τὰ ἀστυνομικὰ αὐτῆς ὄργανα, ὅπως ἀνακρίνωσι τοὺς ὑπηρέτας τῆς Λέσχης καὶ μάθωσι παρ' αὐτῶν τὰ γενόμενα, εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἐξευτελισθεῖσα, ὥστε νὰ ζητῇ νὰ διαφθείρῃ καὶ μεταβάλῃ εἰς κατασκόπους ἄνδρας ζῶντας τιμίως ἐκ τοῦ κόπου αὐτῶν καὶ τῆς ἐργασίας. Πλὴν τούτου, ἕτεροι ἀστυνομικοὶ πράκτορες ἐπορεύθησαν παρά τινι τῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου καὶ ἐζήτουν πονηρῶς ν' ἀνακρίνωσιν αὐτόν. Ἤκουσαν ὅμως παρ' αὐτοῦ ὅ,τι ἔπρεπε ν' ἀκούσωσιν.

Ἀπέναντι τῆς τοιαύτης διαγωγῆς τῆς κυβερνήσεως, — διαγωγῆς, ἀποδεικνυούσης ἕξεις ἥκιστα συμβιβαζομένας πρὸς τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ζῶμεν, ὁ Σύλλογος ἀπεφάσισε τὴν ἐκτύπωσιν τῶν πρακτικῶν τῶν συνεδριάσεων ἐκείνων, ὅπως διδάξῃ τὴν κυβέρνησιν, ὅτι εἰς τὸ ἑξῆς ὀφείλει νὰ σέβηται περισσότερον — ἂν οὐχὶ τὴν ἰδικήν της ἀξιοπρέπειαν — τοὐλάχιστον τὴν ἀξιοπρέπειαν τῶν πολιτῶν.... Ἡ ἐκτύπωσις ὅμως ἐβράδυνεν ἕνεκα τῆς αἰφνιδίας ἀναχωρήσεως τοῦ εἰδικοῦ γραμματέως κ. Ἀλεξ. Μαλασπίνα, ὅστις ἐκράτει τὰς σημειώσεις τῶν πρακτικῶν.

Δημοσιεύων αὐτὰ σήμερον ὁ Σύλλογος, καὶ ἐξηγῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποφάσεώς του ταύτης, εὐελπιστεῖ ὅτι ἡ δημοσία γνώμη, θὰ ἐπιληφθῇ σπουδαίως ζητήματος, οὗ τινος ἡ διεξαγωγή, ἂν δὲν γίνῃ σύμφωνος πρὸς τὰς ἐθνικὰς ἀνάγκας καὶ ἀξιώσεις, δύναται νὰ ἐπιδράσῃ μεγάλως ἐπὶ τοῦ μέλλοντος, οὐ μόνον τοῦ μέρους ἐκείνου τῶν ἑλληνικῶν ἐπαρχιῶν, ἀλλὰ καὶ σύμπαντος τοῦ ἑλληνισμοῦ — καὶ δὲν θὰ ἀφήσῃ τὴν λύσιν αὐτοῦ εἰς τὴν πρωτοβουλίαν ἀνδρῶν, οἵτινες, ὡς τοὐλάχιστον ἄχρι τοῦδε ἔδειξαν, οὔτε τὴν σημασίαν αὐτοῦ ἐννοοῦσιν, οὔτε τὴν ἀπαιτουμένην ἠθικὴν δύναμιν ἔχουσιν, ὅπως ἀντιμετωπίσωσι τὰς ἐνδεχομένας περιστάσεις.

ΠΑΝΑΓΗΣ ΣΤ. ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ
ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΜΟΥ
1927
ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ
Α1.Σ2Φ9.0013